

**37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Állam- és Jogtudományi Szekció**

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:
*Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar*

Állam- és Jog-
tudományi Szekció

„Aranyvízum”, avagy a befektetői letelepedési programok

Európai Uniót érintő megjelenése és hatása a nemzetközi közösségre.

Különös tekintettel az „Aranyútleveél” jelenségével való kapcsolatára

Kézirat lezárásának dátuma:

2024. november 5.

A 37. Országos Tudományos Diákköri Konferenciára nevezett dolgozatom elkészítése és a kutatási folyamat egésze során nem használtam mesterséges intelligenciát.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	1
II. Fogalommeghatározás	4
1.A befektetői programok csoportosítása	4
2.Az aranyvízum és aranyútlevél jelenségéről általában	4
3.A két befektetői program közös említésének oka	7
III. Hatásvizsgálat.....	8
1.Az állampolgárság fényében.....	8
2.A Schengen övezet és a szabad mozgás	10
3.Az Európai Unió vízumpolitikája	13
IV. Jelenleg is alkalmazott aranyvízumok és aranyútlevelek	15
V. Potenciális veszélyforrás	16
1. A veszélyekről általánosságban	16
2. Versengő tagállami szabályozás	18
3.Lakhatási válság.....	20
4.Kiüresített állampolgárság és további visszaélések	22
VI. De lege ferenda javaslat	24
1.”A la Carte” szabályozás a tagállami minimumkövetelmények létrehozására	24
2.Uniós léptékű alternatív vízumok alkalmazása, a nemzeti szabályozások mintája alapján.....	25
VII. Összefoglalás	26

I. Bevezetés

Dolgozatomban az Európai Unió tagállamaiban megtalálható befektetés alapú letelepedési és állampolgársági programok (aranyvízum és aranyútlevél) jogi szabályozását, illetve a nemzetek feletti uniós szabályozáshoz való viszonyukat vizsgálom. Kiindulópontom, hogy a területen kiemelt jogalkotási aktivitás jellemzi a tagállamokat. 2024-ben 14 tagállamban található aranyvízum és 3 tagállamban aranyútlevél¹. Az aranyvízum tagállami szintű népszerűvé válása növekvő tendenciát mutat, melyre bizonyíték, hogy 2010-ben csupán 4 tagállamban, míg 2017-ben már a tagállami jogrendszerek felében megtalálható volt valamely formában.² Az aranyútlevél esetében is megfigyelhető a tagállami aktivitás, hiszen míg a Bizottság 2021-es jelentésekor³ Málta, Ciprus⁴ és Bulgária⁵ rendelkezett vele, 2024-re Ausztria⁶, Málta⁷ és Belgium⁸ tud magáénak hasonló nemzeti szabályozást.

Virágzik a konstrukció, annak ellenére, hogy 2020-ban jogsértési eljárás is indult Málta és Ciprus ellen⁹, és mind az Európai Bizottság, mind az Európai Parlament számos dokumentumban felhívta a figyelmet a kapcsolódó veszélyekre. Ide sorolható többek között az Európai Parlament 2014-es állásfoglalása¹⁰, a Bizottság 2019-es jelentése¹¹ vagy a Parlament

¹Henley & Partners. „Residence and Citizenship by Investment”, 2024. 10. 22. <https://shorturl.at/MAJpZ>.

10 uniós ország lehetséges aranyvízuma és 2 aranyútlevele megtalálható csupán egy közvetítő iroda honlapján is:

² Surak, Kristin. „Who Wants to Buy a Visa? Comparing the Uptake of Residence by Investment Programs in the European Union”. *Journal of Contemporary European Studies* 30, sz. 1 (2022. január 2.): 151–169. <https://doi.org/10.1080/14782804.2020.1839742>. [‘Surak’2022]

³ Az Európai Parlament 2022. március 9-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló javaslatokkal a befektetői állampolgársági és letelepedési programokról (2021/2026(INL)) (2022) <https://shorturl.at/blTIB> [‘EP állásfoglalás’ 2022]

⁴ European Commission -. „Commission Refers MALTA to the Court of Justice”. : 2024. 10. 27. <https://shorturl.at/1EHlO>. [‘Comission press’ 2022]

⁵ Restelica, Bleona. „Bulgaria Introduces New Regulations for Golden Visa Program”. *SchengenNews*, 2023. 06. 13. <https://shorturl.at/MkifZ>. [‘SchengenNews’ (Bulgaria)]

⁶ Henley & Partners. „Austria Citizenship by Investment”. 2023. 12. 9. <https://shorturl.at/k6y1P>. [‘Henley & Partners’ (Ausztria)]

⁷ Henley & Partners. „Maltese Citizenship by Naturalization”. 2024. 09. 30. <https://shorturl.at/exBxT>. [‘Henley & Partners’ (Málta)]

⁸ Golden Visas. „Belgium Citizenship by Investment”. 2024. 10. 8. <https://www.goldenvisas.com/belgium>. [‘Golden Visas’ (Belgium)]

⁹ European Commission -. „Investor Citizenship Schemes” (2020.). 2023. 08. 20. <https://tinyurl.com/3n4ak8ay>. [‘Comission press’ 2020] Ciprus INFR(2020)2300, Málta INFR(2020)2301, Horváthy, Balázs, *Befektetői állampolgársági programok és az uniós polgárság intézménye*. In: *Az uniós polgárság elmélete és gyakorlata*. Gondolat Kiadó, Budapest 2022. 61.-80.

¹⁰ Az Európai Parlament 2014. január 16-i állásfoglalása a megvásárolható uniós állampolgárságról (2013/2995(RSP)). 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/3fpcx5jk> [‘EP állásfoglalás’2014]

¹¹ A Bizottság jelentése az Európa Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. „Befektetői állampolgársági és letelepedési programok az Európai Unióban” (2019.január 23.), [‘Bizottság jelentése’2019] <https://tinyurl.com/msbn45un>

LIBE Bizottságának 2022-es állásfoglalása is¹². Věra Jourová biztos asszony véleménye¹³ szerint biztonsági kockázatot¹⁴, lakhatási válságot¹⁵ vagy akár az uniós állampolgárság fogalmának, eszméjének kiüresedését okozhatják.¹⁶ A programok több tagállamban történő megjelenése és a befektetések potenciális gazdaságot támogató jellege ráadásul versenyhelyezethez vezethet az Unió berkein belül, a legkedvezőbb feltételek kialakítása, ezáltal pedig a legtöbb befektető megszerzése érdekében.¹⁷ A kedvező feltételekben való versengés és a bevándorlás befektetésen alapuló ösztönzése pedig erősítheti az említett negatív következményeket.¹⁸

Dolgozatomban fenti fogalmak, trendek alapján és az EU szerveinek különböző jogi dokumentumai fényében egyrészt arra vállalkozom, hogy behatároljam, mennyire előrehaladott az EU jogalkotási szerepvállalása a területen. Fontos, hogy van már uniós fogalma az 'aranyvízumnak' és az 'aranyútlevélnek'.¹⁹ Konkrét szankciókra is látunk példát, igaz, csak harmadik országokkal szemben: a Tanács 2022/2198 határozatában²⁰ vízummentességi megállapodást függesztett fel a Vanuatui Köztársasággal szemben, mert a befektetői állampolgársági programmal kapcsolatban súlyos hiányosságokat állapított meg.²¹ 2024-ben újra napirendre került a kérdés, hiszen a megállapodás felfüggesztését követően sem sikerült

¹² EP állásfoglalása (2022)

¹³ Nesheim, Christian Henrik, és Investment Migration Insider. „*CIPs Pose Serious Security Risk - Says European Justice Commissioner - The IMC Responds*”. IMI - Investment Migration Insider, (2018. 08. 10.) <https://tinyurl.com/4khyw8kh>

¹⁴ Európai Parlamenti Kutatási Szolgáltatások Főigazgatósága (Európai Parlament), Amandine Scherrer, és Elodie Thirion. *Citizenship by Investment (CBI) and Residency by Investment (RBI) Schemes in the EU: State of Play, Issues and Impacts*. Az Európai Unió Kiadóhivatala, (2018.) 44. o. [‘Amandine’ 2018] <https://data.europa.eu/doi/10.2861/10673>.

¹⁵ Euronews. *Tüntetés-hullám a lakhatási válság miatt Portugáliában*, 2024. 10. 20. <https://tinyurl.com/2s3nj68n> [‘Euronews’ (Portugália)]

¹⁶ Mavelli, Luca. „*Citizenship for Sale and the Neoliberal Political Economy of Belonging*”. *International Studies Quarterly* 62, sz. 3 (2018. 09. 1.): 485–488. <https://doi.org/10.1093/isq/sqy004>.

¹⁷ Surak, Kristin. *Investment Migration Globally The Dynamics of Supply and Demand*. Working Paper No. 159. Oxfordi Egyetem Migrációs, Politikai és Társadalmi Központja, (2022.) 17.-21. o. <https://www.compas.ox.ac.uk/wp-content/uploads/WP-2022-159-Investment-Migration-Globally-The-Dynamics-of-Supply-and-Demand.pdf>.

¹⁸ Cserne Péter, Jakab András, Paksy Máté, Szerletics Antal, Tattay Szilárd. (szerk.) Garai Borbála, *Az állampolgárság mint árucikk* in: *Annak, hogy tud-e valaki, a tanítási tudás a jele: tanítványok írásai a 65 éves Takács Péter tiszteletére*. Budapest: Gondolat Kiadó, (2020.) 57.o.

¹⁹ A Tanács 2022/328 rendelete (2022. február 25.) az ukrainai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló 833/2014/EU rendelet módosításáról, HL L 49., 2022.2.25,

²⁰ A Tanács 2022/2198 határozata (2022. 11. 8.) az Európai Unió és a Vanuatui Köztársaság közötti, a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok alóli mentességről szóló megállapodás alkalmazásának teljeskörű felfüggesztéséről, 292 OJ L § (2022)

²¹ A hiányosságok között szerepelt az EU-ra nézve olyan súlyos kockázati tényező is, mint a kérelmezők elutasításának indokolatlan alacsony száma, a származási/tartózkodás országgal való információcsere hiánya, a kérelmezők átvilágítására vonatkozó kétségek, az Interpol adatbázisában szereplők számára való kérelem elfogadás és az olyan harmadik országbeli polgárok tömegesen elfogadott kérelme, melyek származási országa vízumköteles országnak minősül, Ld. Az Európai Unió Hivatalos Lapja., *Vanuatu: a Tanács teljes mértékben felfüggesztette a vízummentes utazásról szóló megállapodást*”, Sajtóközlemény 96/19, (2019.) 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/z8f4kp4k7>

feloldani a konfliktus alapját képező uniós jog és vanuatui nemzeti jog ellentétét, így a Parlament és a Tanács vízumköteles országok közé sorolta a Vanuatui Köztársaságot ²²

Kimondható, hogy a tagállamok felismerték a befektetői letelepedési és állampolgársági programok hátrányos következményeinek egy részét, melyet az EU jog szintjén is kezelni kívántak és kívánnak, igaz, egyelőre leginkább a vízummentesség területén.²³ 2024. március 13-án a Tanács e körben elfogadott egy Tanácsi mandátumot, amely az Európai Parlamenttel való tárgyalások alapjául szolgál a vízummentességi rendelet módosítása kapcsán.²⁴ A mandátum fontos pontja a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus hatókörének általános jellegű kitágítása, vagyis a mechanizmus életbeléptetésének okainak kibővítése. A változtatások, illetve új felfüggesztési okok kiterjednek az EU vízumpolitikájához nem igazodó harmadik országokra, továbbá ezen országok befektetői állampolgársági programjainak helytelen működtetésére is. További szigorításként jelenhet meg a Tanácsi mandátum alapján, a későbbi jogalkotási folyamatban az átmeneti felfüggesztés időtartamának emelése is. Az uniós külpolitikát érintő rendkívüli esemény bekövetkezte, mint az ukrán-országi konfliktus szintén oda vezetett, hogy létrejött közös tagállami fellépés e kérdéskörben.²⁵

A kérdés EU-n belüli viszonyrendszerére eddig nem született átfogó uniós jogi megoldás, az EU hatáskörének hiánya miatt. Dolgozatom másodsorban ennek lehetőségét is megvizsgálja. Dolgozatom azzal zárul, milyen megoldási lehetőségek adódnak a tagállamok és az EU számára valamilyen közös szupranacionális feltételrendszer kialakításához, mert úgy tűnik, a tagállami jogi megoldások megmaradnak. Az Unió álláspontja szerint az aranyútlevél konstrukciója összeegyeztethetetlen a Szerződésekben rögzített uniós elvekkel és kötelezettségekkel²⁶, így a szabályozás kérdése az aranyvízumokra korlátozódhat.

²² Az Európai Parlament és a Tanács 2018/1806 rendelete (2018. 11. 14.) a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról, 303 OJ L § (2018).

²³ A Vanuatui Köztársaság, Oroszország és Belarusszia az egyetlen akikkel vízummentességi megállapodást fűgesztettek fel. Ld. A Tanács 2021/1940 határozata (2021. 11. 9.) az Európai Unió és a Belarusz Köztársaság közötti, a vízumok kiadásának megkönnyítéséről szóló megállapodás alkalmazásának részleges felfüggesztéséről, 396 OJ L § (2021). A Tanács 2022/1500 határozata (2022. 09. 9.) az Európai Közösség és az Oroszországi Föderáció közötti, az Oroszországi Föderáció és az Európai Unió állampolgárai számára a rövid idejű tartózkodásra jogosító vízumok kiadásának megkönnyítéséről szóló megállapodás alkalmazásának teljes egészében történő felfüggesztéséről, 234I OJ L § (2022).

²⁴ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az 2018/1806 rendeletnek a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus felülvizsgálata tekintetében történő módosításáról (2023).

²⁵ A Tanács 2022/398 rendelete (2022.március 9.), A Tanács 2022/328 rendelete (2022. február 25.), Az Európai Parlament és a Tanács 2022/2512 határozata, A Tanács 2022/2198 határozata, A Tanács 2022/1500 határozata, A Tanács 2021/1831 határozata

²⁶ „E rendeletet nem kell alkalmazni a befektetői állampolgársági programokra, amelyek keretében befektetés fejében állampolgárság szerezhető, mert az ilyen programokat úgy kell tekinteni, mint amelyek aláássák az uniós polgárság alapvető jogállását és a tagállamok közötti lojális együttműködést.”, Ld: Az Európai Parlament és a

Az aranyvízum tagállami alkalmazásának és céljának elérése más módon is biztosítható, mely megoldások két különálló, vagy akár együttes alkalmazása is lehetséges. Az első megoldás egy, a differenciált uniós együttműködésre épülő „a la carte” modell alkalmazása, melynek keretében a tagállamok egy minimum szint meghatározását tudják az aranyvízumok szabályozása terén, uniós szinten kivitelezni. Egy irányelv keretében, a tagállamok saját nemzeti szabályozásuk standardjeit összesítve, saját magukra nézve meghatározott kötelező számú együttműködési mód kiválasztásával, egy átfogó és tagállami hatáskört nem sértő aranyvízum rendszert tudnának kialakítani. A másik megoldás a már tagállami szinten sporadikusan megjelenő „start up vízum” és „üzleti befektetői vízum”, illetve „üzleti vízum” alkalmazása az aranyvízum helyett, mely gazdasági tevékenységhez kötöttsége és szigorú szabályozása, jelentős mértékben csökkenti a harmadik országbeli befektetők beutazásával járó kockázatokat, mégis hozzájárul a belső piac fejlődéséhez.

II. Fogalommeghatározás

1. A befektetői programok csoportosítása

A befektetői letelepedési programok köre egy, az országok által alkalmazott politikai lépés, melynek reményében a jelentősebb tőkével rendelkező egyének számára kedvező körülményeket teremtenek ahhoz, hogy letelepedjenek az ország határain belül és hozzájáruljanak a gazdaság fejlődéséhez.²⁷ Ezen politika nem egyedülálló, hiszen a következő fajtái évtizedek óta léteznek: gazdasági állampolgársági program (ECPs – economic citizenship programmes), bevándorló befektetői program (IIP – immigrant investor programmes), a befektetői állampolgársági program (CBI – citizenship by investment), illetve befektetői letelepedési program (RBI – residency by investment).²⁸ Jelen dolgozatban kifejezetten az utóbb említett két konstrukcióval fogok foglalkozni, tekintettel arra, hogy azok az unión belül leggyakrabban előforduló befektetési programok, illetve azok gazdasági és politikai hatása a legjelentősebb tagállami szinten is.

2. Az aranyvízum és aranyútlevél jelenségéről általában

Tanács 2024/1624 rendelete (2024. május 31.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről § 21. bek.

²⁷ Zabrocka, Magdalena. *The Sale of EU Citizenship and the Law Behind It*. The Statelessness & Citizenship Review 5, sz. 1 (2023. 08. 11.): 45–47. <https://doi.org/10.35715/SCR5001.114>. [Zabrocka'2023]

²⁸ Amandine (2018). 11.o.

A klasszikus befektetői letelepedési programokat a nemzetközi szakirodalom gyakran „Golden Visa”-nak is nevezi.²⁹ A „Golden Visa” magyar nyelvű megfelelője az aranyvízum, melyet az uniós joganyag maga is használ, példának okáért a Tanács 2022/328 rendeletében³⁰, amely a 833/2014/EU rendeletet³¹ módosítja. Ezutóbbi rendeletet 1. cikkének módosított m) pontja szerint „»befektetői letelepedési program« (vagy »aranyvízumok«): valamely tagállam által bevezetett eljárások, amelyek lehetővé teszik harmadik országbeli állampolgárok számára, hogy előre meghatározott fizetésekért és befektetésekért cserébe tartózkodási engedélyt szerezzenek valamely tagállamban”. Az aranyvízum másik gyakori elnevezése az RBI, vagyis Residency by Investment, viszont jelen konstrukcióra dolgozatom hátralevő részében aranyvízumként fogok hivatkozni.

Az aranyvízum, - mint minden általános vízum - harmadik országbeli befektetők számára, száznolcva napot meg nem haladó, 90 napos időszakra szabad mozgási jogosultságot biztosít, mind az adott állam területén, mind a Schengeni-övezetben található tagállamok területén³². Hangsúlyozandó, hogy főszabály szerint az ilyen befektetési programok nem juttatják a befektetőt állampolgársághoz, mégis léteznek olyan országok, mint például Málta³³ vagy Olaszország³⁴, melyben meghatározott további feltételek teljesülése esetén -vagy akár anélkül is- állampolgársághoz juthat a kérelmező.³⁵ Málta esete kivételnek minősül, hiszen egy szélsőségesebb esetét mutatja be a befektetéssel elérhető állampolgárság szerzésének.

Az aranyútlevél, vagyis a CBI a jelentése Citizenship by Investment, a befektetői állampolgársági programokat foglalja össze, melyre a külföldi szakirodalom „Golden Passport”-ként is hivatkozik.”³⁶ Az állampolgárság szabályozása uniós viszonylatban is tagállami hatáskörbe esik és gyakran az adott nemzethez, országhoz való tényleges kötődés meglétéhez kötik annak megadását.³⁷ Az aranyútlevél, az aranyvízum tulajdonosok

²⁹ Pitrová, Markéta, és Caroline Bindačová. „The Golden Visa: How Can One Access the EU and for What Price?” *Journal of Comparative Politics*, sz. vol.17. no.2. (2024) <https://tinyurl.com/4kzrrmt5> [’Pitrová’] 66.o.

³⁰ A Tanács 2022/328 rendelete (2022. február 25.)

³¹ A Tanács 833/2014/EU rendelete (2014. 07. 31.) az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről, HL L 229., (2014.). 1–11.

³² Ács Vera Judit. *Külföldiek magyarországi foglalkoztatása - 1.1. A 180 napon belül 90 napot meg nem haladó tartózkodás szabályai*. Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2015. https://mersz.hu/dokumentum/YOV1551_6/.

³³ C-181/23. sz. ügy: 2023. március 21-én benyújtott kereset – Európai Bizottság kontra Máltai Köztársaság (2023). *Maltese Citizenship Act. chapter 188 (1964)*. [’Málta v. Bizottság’ 2023]

³⁴ Spanyol Belügyminisztérium Hivatalos Honlapja. „Az olasz állampolgárság megadása olasz területen való tartózkodással a cikk értelmében. törvény 9. §-a alapján. 91, 1992.02.05.”. 2024. 11. 05. <https://tinyurl.com/79xth4de>

³⁵ Pitrová (2024) 70.o

³⁶ Példa: Javaslatat Európai Parlament és a Tanács irányelve a korrupció elleni küzdelemről, a 2003/568/IB tanácsi kerethatározat és az Európai Közösségek tisztviselőit és az Európai Unió tagállamainak tisztviselőit érintő korrupció elleni küzdelemről szóló egyezmény felváltásáról, valamint az 2017/1371 európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról (2023).

³⁷ Mónika Ganczer. *Állampolgárság és államutódlás*. Pécs, Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2013. 36-59.

jogosítványainak kibővítéseként értelmezhető, hiszen az útlevél megszerzése állampolgársághoz jutást is jelent, nem csupán tartózkodási jogosultságot.

Az elmúlt években felmerült annak a kérdése, hogy továbbra is tisztán tagállami hatáskörbe tartozik-e a nemzeti állampolgárság megadása. Ezen kérdéssel maga az Európai Parlament is foglalkozott, amikor 2014-ben plenáris ülésen tárgyalta a befektetés fejében nyújtott állampolgárság, illetve letelepedési engedély kérdését.³⁸ A vita eredményeképpen megerősítésre került, hogy „a tartózkodási és állampolgársági ügyek a tagállamok hatáskörébe tartoznak”.³⁹ Már ezen állásfoglalásban is felmerült pár kiemelt tagállami uniós kötelezettség - a Szerződések és a Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex rendelkezéseinek és szellemének – megsértése Málta esetében, de 2020-ra a helyzet odáig fajult, hogy 2020. október 20-án Máltával és Ciprussal szemben is kötelezettségszegési eljárás indult az aranyútlevelek miatt.⁴⁰

Az aranyvízumok egyre növekvő jelentőségét mutatja, hogy a letelepedési programok ezen fajtája 2010-ben nem több mint 4 tagállamban volt csupán jelen, míg 2017-ben már a tagállamok több mint fele rendelkezett hasonló, befektetőket csalogató nemzeti jogi szabályozással.⁴¹ A növekvő tendencia a következő 4 évben alábbhagyott, de mégis láthatóvá vált, hogy az eredetileg létrehozott programok nagy részét a tagállamok fenntartották: az Európai Bizottság jelentése szerint a 2021-es évig bezárólag a 28 tagállamból -akkor még tagként szerepelt az Egyesült Királyság is- 12 tagállam rendelkezett aranyvízummal.⁴² Ez a szám 2023-ra 16 tagállamra növekedett, melyből két tagállam hatályon kívül helyezte az azt megalapító jogszabályi rendelkezéseit 2024. január 1-jére.⁴³ Az aranyútlevél is hasonló tendenciát mutatott az elmúlt években. 2021-ben befektetésen alapuló állampolgársági programmal az Uniónak készített jelentés alapján 3 tagállam rendelkezett⁴⁴ - Málta, Bulgária és Ciprus -, később Bulgária⁴⁵ és Ciprus⁴⁶ azt eltörölte, Ausztria⁴⁷, Málta⁴⁸ és Belgium⁴⁹

³⁸EP állásfoglalás (2014)

³⁹EP állásfoglalás (2014) 6. pont. Ld.: Horváth Balázs (2022): *Befektetői Állampolgársági programok és az Unió polgársági intézménye*, In: Ganczer Mónika; Knapp László (szerk.) *Az uniós polgárság elmélete és gyakorlata*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2022., 61-80.

⁴⁰Comission press (2020)

⁴¹Surak (2022). 1-3.o.

⁴²EP állásfoglalás (2022) 8. pont

⁴³Ezen két tagállam között szerepel Írország, ahol 2012 óta működött az IPP (Immigrant Investor Programme) konstrukció, a másik pedig Hollandia. Ld: Restelica, Bleona. *Less Than 3 Weeks Before Netherlands Abolishes Its Golden Visa Program*. SchengenNews, 2023. 12. 14. [‘Schengen News’ (Hollandia)] <https://shorturl.at/Wsh3O> „Desku, Arta, Ireland Terminates Its Golden Visa Program for Wealthy Foreign Investors. SchengenNews, 2023. február 15. <https://tinyurl.com/25vdetty> . [‘Schengen News’ (Írország)]

⁴⁴EP állásfoglalása (2022)

⁴⁵SchengenNews (Bulgaria)

⁴⁶Comission press (2022)

⁴⁷Henley & Partners (Ausztria)

⁴⁸Henley & Partners (Málta)

⁴⁹Golden Visas (Belgium)

viszont fenntartotta, illetve létrehozta saját jogrendszerében a programot. 2024-re így 3 tagállam rendelkezik aranyútlevéllel, melyet sokan kritizálnak. Ellenvéleményét fejezte ki Martijn van den Brink is egyik tanulmányában: „Az állampolgárságot mindenkinek felajánlják, aki képes és hajlandó befektetni”⁵⁰

3.A két befektetői program közös említésének oka

Az aranyvízum- és útlevél jogi elemzését nem lehet egymástól elkülöníteni, mert mind a kettő hasonló kockázati tényezőt hordoz magában, tekintettel arra, hogy jogosultjaik minden esetben szabad mozgási jogot nyernek az Unió, illetve akár a Schengeni övezetbe tartozó országok területére. Noha eltérő jogosultságokat garantálnak, mind a kettő tekintetében felmerül az Unió területére történő belépés lehetősége. A helyzet potenciálisan veszélyes jellegét maga az Európai Bizottsága is észlelte és 2019-es jelentésében kifejtette a befektetői állampolgársági és letelepedési programokról kapcsolatos véleményét, illetve hatásvizsgálat elkészítését rendelte el.⁵¹

Az Európai Parlamenti Kutatási Szolgálata, vagyis az EPRS által készített hatásvizsgálat szerint megállapíthatók közös jellemzői a programoknak. Az EPRS szerint az eddig alkalmazásba került konstrukciók célközönsége a fejlődő országokból származó, de legalábbis jelentős nettó vagyonnal rendelkező magánszemélyek. A fejlődő országokból származás kitétel jelentősége, az adott ország gazdasági és vagy politikai instabilitásában rejlik, hiszen az ezekben levő kedvezőbb körülmények megteremtése fogja a húzó erőt jelenteni egy befektető számára.⁵² Ilyen kedvezőbb körülmények közé sorolható, a Kristin Surak tanulmányához készített interjúsorozat alapján a jelen - és jövőbeli mobilitás, illetve a kedvezőbb üzleti lehetőségek és adózás. Az állampolgárság megszerzése egy adott területen a mobilitás szempontjából felbecsülhetetlen előny, ha az üzleti szférában rendszeres, de előre meg nem jósolható utazási kötelezettség miatt, a vízum megigénylése időhiányában többlet terhet jelent. További előny az állampolgárság befektetéssel való megszerzése ha a családdal rendelkező befektető jobb oktatási vagy egészségügyi feltételeket szeretne, illetve hosszabb ideig tartó külföldi tartózkodás esetén, adott területen nagyobb biztonságot is nyújthat, mint egy konzulátusi védelem. Ezentúl egy aranyútlevél szolgálhat „B tervként”, illetve „biztosításként”

⁵⁰ Brink, van den Martijn: *Investment Residence and the Concept of Residence in EU Law: Interactions, Tensions, and Opportunities*. Investment Migration Working Papers. IMC-RP2017/1.,(2017) 4.o. <https://tinyurl.com/4b2p6fvp>

⁵¹ Bizottság jelentése (2019)

⁵² Amandine (2018) 16. o

is a jövőbeli előreláthatatlan eseményekre tekintettel, mely esemény lehet az anyaországban beállt politikai instabilitás vagy bizonytalan gazdasági helyzet is. Az említett „B terv” mind személyi, mind üzleti szempontból releváns, hiszen egy állam kétségbe vonható jogbiztonsága, demokratikus működése és kiszámíthatósága, illetve az adott kormányzatba vetett bizalom mind a két aspektust érintheti.⁵³

III. Hatásvizsgálat

1. Az állampolgárság fényében

Az állampolgárság a modern társadalomban már nem csak etnikai és kulturális kérdés, de T. H. Marshall álláspontja szerint, egy garanciának is számít. Garancia arra, hogy az egyén az adott társadalom teljes részévé képes válni az államtól kapott jogain keresztül. T.H Marshall szerint három alkotó elemmel rendelkezik az állampolgárság: Szociális, politikai és polgári elemmel. A polgári oldal a szóláshoz és a tulajdonhoz való szabadságot, a politikai a választáshoz és a választhatósághoz való jogot, a szociális pedig az állam által nyújtandó gazdasági jólétet és biztonságot jelenti⁵⁴. Egyes álláspontok szerint, pedig az állam felé vagy a többi állampolgár felé nyújtandó kötelezettségvállalás is részét képezi az állampolgárság intézményének.⁵⁵ Következésképpen az állampolgárság, az eltérő nemzeti szabályozásokat félretéve, magába foglal jogokat és kötelezettségeket, melyek garanciális, kulturális és etnikai vonulattal is rendelkeznek. Az állampolgárságról való döntés, így tehát jelentős hatáskörtelepítési kérdésnek minősül az Unió és a tagállamok viszonylatában.

Az Európai Unió hatáskörmegosztási kérdéseit -a Lisszaboni Szerződés után– az alapítószerződések rendezik. Az ehhez kötődő egyik legfontosabb alapelve az átruházás elve, elv kimondja, hogy az Unió kizárólag a tagállamok által, a Szerződésekben átruházott hatáskörökben járhat el, azokon nem terjeszkedhet túl [EUSz 5. cikk]. Ezen átruházás eredményeképpen öt hatásköri típusról beszélhetünk. Kizárólagos hatáskör, [EUMsz. 3. cikk], megosztott hatáskör [EUMsz 4. cikk], a tagállami intézkedéseket támogató, összehangoló vagy kiegészítő intézkedések végrehajtására vonatkozó uniós hatáskör [EUMSz. 6. cikk], a tagállami

⁵³Surak, Kristin. *Millionaire Mobility and the Sale of Citizenship*. Journal of Ethnic and Migration Studies, 2020. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1758554>. [’Surak’ 2020]

⁵⁴T. H. Marshall. *Citizenship and social class and other essays*. London: The Syndics of the Cambridge University Press, 1950. 10-15.o [’Marshall’ 1950]

⁵⁵Kymlicka, Will, and Wayne Norman. *Return of the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory*. *Ethics*, vol. 104, no. 2, 1994. 352–81. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/2381582>. 365-367.o.

politikák összehangolásához a keretek megadására vonatkozó uniós hatáskör [EUMSZ 5. cikk] és a közös kül – és biztonságpolitikai hatáskör [EUMSZ. 2. cikk (4) bek.].⁵⁶

Az állampolgárság kérdésének hatásköri elhelyezkedésében az Európai Unió Bírósága a C-135/08. sz. ügyben kimondta, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat fényében, mind az állampolgárság megszerzésének, mind az elvesztésének szabályozása tagállami hatáskörbe tartozik.⁵⁷ Az EUB ezen álláspontja tükröződik a C-179/98. sz. Mesbah-ügy ítéletének 29.,⁵⁸ a C-200/02. sz. Zhu és Chen ügy ítéletének 37.⁵⁹ vagy a C-192/99. sz. Kaur-ügy ítéletének 19. pontjában is.⁶⁰ Megjegyzendő viszont, hogy a tagállami hatáskörgyakorlás ezen kérdésben sem korlátlanul gyakorolható. Az EUB a fentebb megjelölt ítéleteiben kivétel nélkül rögzítette azt is, hogy a hatáskörgyakorlásának mindenkor határát képezi az uniós jognak és a Szerződésekben vállalt tagállami kötelezettségnek való megfelelés.⁶¹ A nemzetközi jogban is általánosan elfogadott álláspont, hogy minden állam saját nemzeti állampolgárságának megszerzését szabályozhatja⁶², melynek egyénre való ruházásának módja a honosítás vagy az ex lege megszerzés. Ezutóbbinak két további kategóriája létezik, a ius soli, vagyis születés helye szerinti állampolgárság és a ius sanguinis, a szülők állampolgárságához kötött megszerzés. A honosítás intézménye, egy egyedi közigazgatási aktus kiadásához kötött, kérelmező és állam közötti kapcsolatteremtési eszköz.⁶³ Az aranyútlevél jelensége ezen a ponton válik érdekessé.

A szakirodalomban elterjedt álláspont alapján, szükséges egyfajta valódi kapcsolat a belső jog által megadott állampolgárság esetében az állam és polgára között, a nemzetközi jog általi elismeréshez. Jelen álláspont a Nottebohm ügyben játszott nagy szerepet, míg a Nemzetközi Bíróság (ICJ) saját döntésével egy teljesen ellentmondó álláspontra jutott a LaGrande ügyben.⁶⁴ Jelen kérdés az aranyútlevél tekintetében azért releváns, hiszen a befektetői állampolgársági programok keretében, a tényleges kapcsolat megléte megkérdőjelezhetővé válhat.

⁵⁶ Kende Tamás, Jeney Petra, Szűcs Tamás (Szerk.) Európai közjog és politika - ötödik, átdolgozott kiadás. ORAC Kiadó. Budapest, 2022. 273. o., 262-277. o. [‘Kende’ (2022)]

⁵⁷ 62008CJ0135 A Bíróság (nagytanács) 2010. március 2-i ítélete. Janko Rottman kontra Freistaat Bayern. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem. C-135/08. sz. ügy. 39. pont. 2024. 09. 24.

⁵⁸ Judgement of the Court (Sixth Chamber). C-179/98. sz. ügy. Belgian state v. Mesbah., 1999. november 11. 29. pont. <https://tinyurl.com/3rxkpw4b>

⁵⁹ A Bíróság ítélete (teljes ülés). C-200/02. sz. ügy. Zhu és Chen., 2004. 10. 19. 37. pont <https://tinyurl.com/5ahabcnf>

⁶⁰ Judgement of the court. C-192/99. sz. ügy, 2001. február 20. <https://tinyurl.com/bdzcrcrh>

⁶¹ Gyeney, Laura. „To be or not to be an EU citizen?” Who qualifies as an EU citizen in the case law of the CJEU?” Budapest: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae, 2023. <https://doi.org/10.56749/annales.elteajk.2023.lxii>. [‘Gyeney’ (2023)]

⁶² Kende Tamás, Nagy Boldizsár, Sonnevend Pál, Valki László (szerk.) Dunay, Pál, Tamás Hoffmann, Petra Jeney, Gábor Kajtár, Gábor Kardos, Tamás Kende, Tamás Lattmann, és mtsai. *Nemzetközi jog*. Wolters Kluwer Hungary Kft., 2018. 539-542.o [‘Kende’ 2018]

⁶³ Kende (2018) 541.-543.o. 1291-1297. bek.

⁶⁴ Kende (2018) 540.o. 1289. bek

A honosítással létrejött nemzeti állampolgárság és az aranyútlevelek kapcsolata azért lényeges, mivel az EUMSz. 20. cikk (1) bek. és az EUSz. 9. cikk alapján, az EU tagállamainak egy polgára, automatikusan uniós polgársággal is rendelkezik, ami nem helyettesíti, de kiegészíti a nemzetit.⁶⁵ Ezen lehetőség az integráció magasabb fokát is jelenti, az 1992-es Maastrichti Szerződés nyomán.⁶⁶ Az uniós polgárság nem csupán státusz, hanem jogosultságok széles körét is tartalmazza. Ezen jogosultságok közé tartozik például a megkülönböztetés tilalma, a mozgásszabadság [EUMSz.18.cikk,21.cikk], melyet egy aranyútlevelek jogosultja hasonlóan gyakorolhat, mint bármely uniós polgár. Így tehát közvetlen kapcsolat áll fenn a nemzeti állampolgárság aranyútlevelek szerinti megadása és az egész uniót érintő polgárság között, mely alapján megkérdőjelezhető az állampolgárság megadásának tiszta tagállami hatáskörbe tartozása.

2.A Schengen övezet és a szabad mozgás

Az aranyvízum-és útlevelek témakörének elválaszthatatlan részét képezi az uniós polgárok szabad mozgásának és tartózkodásának alapelve, az Európai Unió vízumpolitikája, illetve az EU és a Schengen övezet kapcsolata.

A szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog, már az 1957-es Római Szerződés közös piac kialakítását célzó részében is szerepelt, melyet az EU négy szabadságelvének is hívnak.⁶⁷ A négy szabadság intézménye az Uniót jogi értelemben létrehozó Maastrichti Szerződés⁶⁸ követően is fennmaradt. Később, a belső piac fogalmát az 1986-os Egységes Európai Okmány nyomán helyezték el az EGK-t létrehozó szerződési rendelkezések között, mely ma már – a Lisszaboni Szerződés 2007-es aláírását követően - az EUMSz-ben és EUSz-ben is szerepel.⁶⁹ Az EUMSZ. 26. cikkének (2) bek. értelmében a belső piac egy határok nélküli térség, melyben az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása biztosított, a Szerződés egyéb rendelkezéseivel összhangban.⁷⁰ A személyek szabad mozgásának alapelve, nem csupán a gazdasági szereplőkre, vagyis a munkavállalókra vonatkozik, hanem a gazdaságilag nem aktív

⁶⁵ Szabó Marcel (szerk.) *Az uniós polgárság jelene és jövője : Úton az egységes európai állampolgárság felé?*, Budapest, Magyarország : ORAC (2023).; Gyeney (2023)

⁶⁶ Gyeney Laura . *Európai uniós polgárság*. IJOTEN/EU-jog, 92. szócikk, 6. bek. 2019. 06. 1. <https://szakcikkladatbazis.hu/doc/9080904>.

⁶⁷ Római Szerződés 3. cikk c) pont

⁶⁸ Kende (2022) ;13. o. 38. bek.

⁶⁹ Király Miklós (szerk.) Dienes-Oehm Egon, Erdős István, Gellérni Lukács Éva, Király Miklós, Somssich Réka, Szabados Tamás. *Az Európai Unió Gazdasági Joga I.*, ELTE Eötvös Kiadó Budapest, 2021. Átdolgozott II. Kiadás, 24.-27. o. [Király' 2021]

⁷⁰ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 55, C 326, 2012 [EUMSz']

személyek teljes köre is fel van ruházva ezen jogosultsággal⁷¹ [EUMSZ. 20. cikk (2) bek. a)]⁷²[Alapjogi Charta 45. cikk (1) bek.].⁷³ Jelentős másodlagos jogforrásnak minősül továbbá a szabad mozgás joga szempontjából a 2004/38/EK irányelv⁷⁴ is, mely személyi hatálya gazdasági aktivitástól független kiterjed azon uniós polgárookra, akik olyan tagállamba költöznek/tartózkodnak, mely nem az állampolgárságuk szerinti tagállam.⁷⁵

Az aranyútlevél- és vízum esetében kiemelendő, hogy azok címzettjei, azon befektetők akik harmadik országbeli magánszemélyként teljesítik az adott tagállami közegben megszabott, jogszabályban rögzített, jogosultság megszerzése érdekében létező feltételeket. Az uniós polgárság megszerzése pedig az aranyútlevél rezsimek esetében alapvetés, míg az aranyvízum esetében pedig egy könnyített lehetőség. Az uniós polgárság megszerzésével pedig ezen harmadik országbeli befektetők, ugyanúgy személyi hatálya alá kerülnek a fentebb említett uniós joganyagnak, mint a tagállamokba született állampolgárok. Ez pedig felveti a kérdést, hogy az eredetileg tagállami hatáskörbe tartozó vízum, illetve állampolgárság megadási jogosultsága a tagállamnak, csupán az adott tagállam területére terjedő problémákat vethet-e fel?

Az állampolgárság kapcsán már említett, a belső piac négy szabadsága közé tartozó „személyek szabad mozgása” elv egyik magaslata a Schengeni övezet létrejötte. A schengeni térség a világ legnagyobb vízummentes övezete, mely 29 tagállamra terjed ki.⁷⁶ Egészen 2024. márciusáig tagjainak száma a 27-et érte csak el, melynek oka, hogy 2024. március 31-étől már Bulgária és Románia is teljes körűen alkalmazza a schengeni vívmányokat.⁷⁷ Az Uniós tagországok közül így pedig csupán Írország és Ciprus nem része a térségnek, illetve nem Uniós tagok közül Liechtenstein, Norvégia, Izland és Svájc lépett be az övezetbe⁷⁸. Az itt rögzített tag, nem tag államok jelentősége abban áll, hogy a térség fő céljára - vagyis a polgárok szabad mozgásának ellenőrzés nélküli kiterjesztése –közvetlen hatást gyakorol a tartózkodási jogot adó aranyvízum és az állampolgárságot garantáló aranyútlevél. Sőt, ennek tudatában az eredetileg

⁷¹Kengyel Ákos (szerk.) Rácz, Rita. *Európai uniós politikák. - A személyek szabad mozgása* Akadémiai Kiadó, 2020.DOI: 10.1556/9789634545422 [‘Rácz’ 2020]

⁷² EUMSZ

⁷³ Az Európai Unió Alapjogi Chartája

⁷⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet., 05, 005 DD § (2004.)

⁷⁵ Király (2021) 121.-122.o, 227-231. bek.

⁷⁶ SchengenVisaInfo . Schengen Area Countries - List of 29 Member States . 2024. 10. 2. <https://tinyurl.com/ycymtdmd>

⁷⁷ European Commission. *Bulgaria and Romania Join the Schengen Area.* 2024. 09. 5. <https://tinyurl.com/a479kbb2>

⁷⁸ Schengenvisum.info. *Mi a különbség Schengen és az EU között?*, 2023. január 13. <https://tinyurl.com/3t8m3bhf>

tagállami hatáskörbe tartozó állampolgárság/vízum megadásának kérdése, nem csupán az EU-s tagállamok összességére, de a schengeni államok biztonságára, jogalkotására vagy akár gazdaságára is közvetlen hatást gyakorolhat. De hogy is lehetséges ez?

A térség vívmányai közé tartozik a belső határellenőrzés megszűnése, a külső határellenőrzések közös megerősítése, - melynek során az uniós polgárok vízummentesen, személyigazolvány/ útlevél bemutatásával utazhatnak a térségen belül- a közös vízümpolitika ,rendőrségi és igazságügyi együttműködés és a Schengeni Információs Rendszer (a továbbiakban: SIS / VIS rendszer) működtetése.⁷⁹ Közös vízümpolitika értelmében a Schengen tagországok az egész térségre kiterjedő érvényes és egységes vízumot állíthatnak ki rövid tartózkodás érdekében, a nem tag – tehát vízumköteleesen beutazó – államok állampolgárai számára.⁸⁰ Ezen egységes vízumrendszer teszi lehetővé, hogy a fentiekben említett közvetlen hatás érvényesüljön és a tagállam belső joga kihatással legyen Uniós tagságot meghaladó körökben is. Jelen összefüggésre a Bizottság 2019-es jelentésében is felfigyelt: *„e programok más tagállamokra is hatással vannak, mivel egy érvényes tartózkodási engedély bizonyos jogokat biztosít a harmadik országbeli állampolgároknak, így különösen a schengeni térségben való szabad utazást.”*⁸¹ Így tehát, egy máltai aranyvízum-vagy útlevél program kihatással van a határok nélküli térség tekintetében akár Liechtensteinre, Németországra vagy Szlovéniára is.

A későbbiekben potenciális veszélyforrásként tárgyalt átláthatóság hiánya is jellemzi az aranyútlevél és aranyvízum rezsimeket. A schengeni vívmányok részét képező SIS/VIS rendszer egy végrehajtási egyezmény által létrehozott, nemzetközi informatikai adatbázis,⁸² mely naprakészen tárolja például a kiutasító határozatokat, a beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzéseket, a büntetőeljárás alá vont - és a körözött személyeket érintő jelzéseket.⁸³ Mindazonáltal a Tanács és a Parlament 2018/1861 rendeletének 24. cikke⁸⁴ – mely a SIS rendszerbe bevitt „figyelmeztető jelzések” beviteléveli feltételeiről – nem tartalmaz olyan taxatív felsorolt indokot, mely az igénylésének több tagállamba egyszerre történő lehetőségét megakadályozná bűncselekmény hiányában. Tekintettel az egységes EU-s szabályozás

⁷⁹ Európai Parlament hivatalos honlapja. *A személyek szabad mozgása az Európai Unióban*, 2024. március 31. <https://tinyurl.com/3ur7tpwa>

⁸⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 810/2009/EK rendelete (2009. 07. 13.) a Közösségi Vízümkódex létrehozásáról (vízümkódex), 243 OJ L § (2009). 24. cikk

⁸¹ Bizottság jelentése (2019) 1.o.

⁸² Kengyel Ákos (szerk.) *Az Európai Unió közös politikái.*- Schengeni biztonsági Rendszer. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2010. ISBN: 978 963 059 720 3, DOI: 10.1556/9789634545422

⁸³ Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság . *Tájékoztató a Schengeni Információs Rendszerről (SIS)* 2024. 10. 2. <https://www.naih.hu/schengeni-informacios-rendszer>.

⁸⁴ Az Európai Parlament és Tanács 2018/1861 rendelete (2018.11. 28.) a határforgalom-ellenőrzés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról.L 312/14 § (2018)

hiányára az aranyvízum-és útlevél esetében, nem is tilalmazott a befektetők párhuzamos kérelembenyújtás. Így tehát előállhat az a helyzet is, hogy 8 aranyvízum kérelmet 1 kivétellel mind elutasítanak és a kérelmező így is jogosultságot szerez a tartózkodásra az EU egész területére.

A Transparency International álláspontja szerint szükség van a nyilvános ellenőrizhetőség, a nemzeti programok átláthatósága és az államok elszámoltathatósága érdekében egy SIS-hez hasonló rendszerre, vagy a SIS rendszer kibővítésére. Ezen elszámoltathatóság/átláthatóság alapját az államokhoz beérkezett, jóváhagyott és elutasított kérelmek száma jelentené, melyek mellett garancia lenne a pályázók nevének közzététele is.⁸⁵

3.Az Európai Unió vízumpolitikája

A Schengen övezetbe történő belépés szabályrendszerét, a Schengeni határellenőrzési kódex határozza meg.⁸⁶ Ezen uniós jogi aktus 1.cikke vonatkozik a határellenőrzés alól mentességet élvező schengeni állampolgárokra, illetve harmadik országbeli állampolgárokra is – vagyis azokra a EUMSZ 20. cikk (1) bek. alapján nem uniós állampolgárokra -, kiknek a külső határokon való átlépéshez 6. cikk (1) bek. b)pontja szerint érvényes vízummal kell rendelkeznie⁸⁷ a beutazáshoz. Az aranyvízumok célcsoportjára, vagyis a harmadik országbeli befektetőkre is alkalmazandó a rendelet, így releváns az EU vízumrendszere is e kérdéskörben, hiszen az EU tagállamai – két kivétellel – annak egész térségére adhatnak ki érvényes vízumot.

A jelenleg hatályos uniós Vízumkódex⁸⁸ fogalommeghatározásának 2. a)pontja értelmében, a „vízum valamely tagállam által kiadott engedély, a tagállam területén való átutazás vagy a tagállamok területére történő első beutazás napjától számított bármely hat hónapos időszakban három hónapot meg nem haladó, tervezett tartózkodás”. A vízum időbeli maximáján túl, a kódex a 24. és 25. cikkében rögzíti, hogy a Schengen tagok kiadhatnak az egész térségre egységesen, illetve arra tekintettel korlátozott területi érvényű vízumot is. Az előbbi az aranyvízum rendszerére jellemző és releváns szabályrész, hiszen az utóbbi a 25. cikk (1) értelmében csak kivételesen adható ki. Ennek tudatában egy tagállam által kiadott aranyvízum, a belső jog által megszabott feltételek teljesítését követően, az egész Schengen térségre történő

⁸⁵ Global Witness, Transparency International. *European getaway. Inside the murky world of golden visas*., 2018. <https://transparencia.pt/wp-content/uploads/2018/10/European-Getaway.pdf>. 38.o.

⁸⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) L 77/1 § (2016)

⁸⁷ A vízumkötelezettség alá eső államok listája a Tanács 2018/1806. rendeletében található

⁸⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 810/2009/EK rendelete

döntéshozatalnak minősül. Az aranyvízum rezsimek nemzeti szinten eltérő szabályozással rendelkeznek, melyek alapja ha azonosságot is mutat, az engedély megadásához teljesítendő feltételrendszer az esetek többségében egyedi.⁸⁹ Az EU-s keretszabályok Vízumkódexben való rögzítése ellenére, a közös vízumpolitika az aranyvízum rezsimek fragmentált szabályozása miatt nem tud hibátlanul teljesülni. Ennek okán pedig az uniós, illetve schengeni célkitűzések a biztonságot garantáló, mégis szabad mozgást lehetővé tevő térsége veszélybe kerülhet az aranyvízum nemzeti szabályainak közelítése nélkül.

Király Miklós tanulmányának schengeni övezetről való értekezése alapján „a határformalitások teljes eltörlése viszont csak akkor érhető el, ha a tagállamok harmonizálják, szükség szerint egységesítik vízumszabályaikat és bevándorlási politikájukat sőt... a nemzetközibűnözés elleni fellépésüket.” Ezen kijelentés kapcsán felmerülhet, hogy a vízumszabályok egységesítése nélkül, a tagállami kormányzatok nem garantálhatják saját országuk közbiztonságát sem teljes mértékben.⁹⁰

A vízumkiadás szempontjából, a favorizált csoportok érdekében alkotott jogszabályok és uniós jog nem újkeletű jelenség. Az aranyvízum előtt már létező, a Parlament és a Tanács 2021/1883 irányelve például azon harmadik országbeli állampolgároknak alkotott uniós szintű, beutazást és tartózkodást könnyítő feltételeket, mely alapján a magas szintű szakképzettséget igénylő munkavállalók egyszerűbben léphetne be a schengeni térségbe.⁹¹ A közzismertebb nevén „kék kártya irányelv” - Gyeney Laura egyetemi adjunktus véleménye szerint- gazdaságpolitikai megfontolása mind uniós, mind tagállami szinten is elfogadott volt. Az Unió 2025-re jószolt összlakosságának csökkenése és a szolgáltatási szektor növekedése indokoltta tette a magasan képzett munkaerő bevonására irányuló intézkedést. Az irányelv kapcsán számba vett tényezőnek minősült az is, hogy az ilyen jellegű munkaerő számának, rövid időn belüli növelése csakis a már képzést elvégző, kontinensen túli állományból érkezhét. Ennek megvalósításához pedig egyenes út vezetett a beutazási feltételek kedvezőbbé tételéhez.⁹² Az aranyvízum-és útlevél jelenségének elterjedése hasonlóan alapulhatott gazdaság-politikai megfontolásokon. Kristin Surak álláspontja szerint, az aranyvízum programok három különböző módon is

⁸⁹ Pitrová (2024) 75-82.o

⁹⁰ Király Miklós: *A diszkrimináció tilalma az Európai Bíróság joggyakorlatában*. Budapest, Akadémiai Kiadó 1998. 47. o – 48. o. 20. bek.

⁹¹ Kék Kártya Irányelv -Az Európai Parlament és a Tanács 2021/1883 irányelve (2021. 10. 20.) a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való beutazásának és tartózkodásának feltételeiről és a 2009/50/EK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről. L 382/1 § (2021)

⁹² Gyeney Laura . *Jó lépés, jó irányba?* - *A Tanács 2009/50/EK irányelve a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről*. Iustum Aequum Salutare, sz. VII. 2011/1. · 61–82. <https://publikacio.ppke.hu/id/eprint/751/1/000678417.pdf>. 62.-64.o

ösztönözhetik a gazdaságot. Az első az államkötvények értékesítése, mely sok uniós tagállam feltételrendszerében megjelenik, mivel az államok adósságterhének csökkentéséhez tud hozzájárulni. A második a vállalkozásba befektetés, befektetési alapokon keresztül. Ezutóbbi hozzájárulhat a munkahelyek teremtéséhez és a munkanélküliségi ráta csökkentéséhez. Harmadik pedig az ingatlanbefektetéssel elérhető piacserkentés ígérete, mely több szempontból is megkérdőjelezhető, hiszen az előnynek történő titulálása ezen tényezőnek szembe megy a jelenleg portugál és spanyol ingatlanpiacon végbemenő lakhatási válsággal⁹³.

IV. Jelenleg is alkalmazott aranyvízumok és aranyútlevelek

A dolgozat megírásának időpontjában a 27 uniós tagállam közül 14 rendelkezik aranyvízumot és 3 aranyútlevél formájában állampolgárságot nyújtó befektetési programmal. Ez a szám 2023-ban az aranyvízum esetében 16, az aranyútlevél esetében 3 volt, melyben csupán az elmúlt egy év tekintetében történt a változás Hollandia⁹⁴, Írország⁹⁵ rezsimeinek felfüggesztésével.

Málta aranyútlevél rezsime kapta a legtöbb figyelmet az elmúlt pár évben. Ennek oka az, hogy a Máltai Köztársaság ellen 2023. március 21-én az Európai Bizottság keresetet nyújtott be kötelezettségszegési eljárás keretében, mely alapján a tagállam megszegte az EUMSZ 20. cikk és az EUSZ 4. cikkéből fakadó kötelezettségét. A kereseti kérelem értelmében a Máltai állampolgársági törvény 10. cikkének (9) bekezdése „egy előre meghatározott kifizetés vagy befektetés ellenében lehetővé teszi a kérelmező honosítását az országgal való tényleges kapcsolat hiányában is”, mely ellentétes az uniós joggal. A Bizottság álláspontja szerint a tényleges kapcsolat hiánya és a szabályozás fennmaradása képes aláásni az uniós polgárság integritását, továbbá összeegyeztethetetlen a Szerződésekben foglalt lojális együttműködés elvével.⁹⁶ Az ügy dolgozat írásakor állásának legfrissebb fejleménye Michale Collins, Európai Bíróság főtanácsnok által előterjesztett indítvány⁹⁷, melyben megállapította, hogy az uniós polgárság alkotmányos meghatározása nem követeli meg a tényleges kötődést az egyén és terület között állampolgárság megszerzésekor, továbbá EUSz maga is tagállami kérdésként

⁹³ Euronews (Portugália) Euronews. *Tisztességes lakhatást és elfogadható bérleti díjakat követeltek Madridban*, 2024.10. 20. <https://tinyurl.com/2zus6tu2>

⁹⁴ Schengen News (Hollandia)

⁹⁵ Schengen News (Írország)

⁹⁶ Málta v. Bizottság (2023)

⁹⁷ Desku, Arta. *EU Advocate General Recommends Dropping Case Against Malta's Golden Passport Program*. SchengenNews, 2024. 10. 8. <https://tinyurl.com/4ufk5r8x>

C-181/23. sz. ügy: Anthony Michael Collins, Főtanácsnoki indítvány - Európai Bizottság kontra Máltai Köztársaság (2023). ECLI:EU:C:2024:849

tekint az állampolgárság megadására. Kiemelendő, hogy Málta aranyútlevele szabályozása szélsőséggnek minősül. A tényleges anyaországgal való kapcsolatot a legtöbb tagállami aranyútlevelel rezsime megköveteli, mint minimum feltétel.

Ciprus és Bulgária aranyútlevelel programjai hasonló helyzetbe kerültek a 2020-as években, hiszen a Bizottság Máltához hasonlóan, velük szemben is kötelezettségszegési eljárást indított.⁹⁸ Ennek eredményeképpen Ciprus 2021-ben, Bulgária 2022-ben önként felfüggesztette az ilyen jellegű vízumok kiadását.⁹⁹ Mégis fontos megjegyezni, hogy a fenti két aranyútlevelel eltörlése, illetve tagállamok eljárás alá vonása ellenére vezette be Belgium és Ausztria saját aranyútlevelelét, melyből látszik, hogy így sem csökkent a bevezetésére irányuló kedv. A két tagállam, aranyvízum- és útlevelel rezsimejének létezését nem ismeri el uniós berkekben, de a Henley & Partners tanácsadói cég a mai napig számon tartja a két tagállamot, mint lehetséges befektetői ajánlat.¹⁰⁰

A befektetők számára az egyik legolcsóbb aranyvízum lehetőséget a svájci székhelyű Befektetési Migrációs Tanács (Investment Migration Council, a továbbiakban: IMC) kutatása alapján jelenleg Lettország nyújtja 50 000 EUR, azaz 20 millió HUF értékű befektetéssel. Ezt követi Ciprus, Málta, Görögország, Magyarország és a többi ország.¹⁰¹ Kiemelendő, hogy az EU-ba csatlakozni kívánó országok közül Törökország¹⁰², Észak-Macedónia¹⁰³ és Montenegró¹⁰⁴ jelenleg is rendelkezik aranyútlevelel- és vízum rezsimmel¹⁰⁵, melyek potenciális uniós csatlakozására a befektetők is számítanak.¹⁰⁶

V. Potenciális veszélyforrás

1. A veszélyekről általánosságban

⁹⁸ Commission press (2020)

⁹⁹ Commission press (2022)

¹⁰⁰ European Commission, Directorate - General for Migration and Home Affairs. *Group of Member State Experts on Investor Schemes Investor residence schemes* (2023). 3.pont [‘Minutes ’ 2023] <https://tinyurl.com/58kyatub> ; Henley & Partners (Ausztria)

¹⁰¹ Investment Migration Council, *Latvia's Golden Visa Program Can No Longer Be Overlooked*. 2024. 10. 14. <https://tinyurl.com/chhx578d>

¹⁰² Çarkoglu, Ali. „Who Wants Full Membership? Characteristics of Turkish Public Support for EU Membership”. *Turkish Studies*, 2003. március 1. <https://doi.org/10.1080/714005717>.

¹⁰³ Az Európai Unió hivatalos tájékoztatója az Észak-Macedóniát érintő uniós bővítésről(2023): <https://tinyurl.com/yu6p3tzh>

¹⁰⁴ Az Európai Tanács és az Európai Unió Tanácsának hivatalos honlapja. *Montenegro uniós tagjelölti státusza*. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/4t6jbh8t>

¹⁰⁵ Henley & Partners. „Montenegro Citizenship by Investment”. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/3krx83sm> ., Henley & Partners. „North Macedonia Citizenship Investment”. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/yh2d2vev> . Henley & Partners. „Turkey Citizenship by Investment”. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/4p3dwkhhm>

¹⁰⁶ Pitrová (2024) 67.o.

Az aranyvízumok-és útlevelek jelen állapotukban veszélyforrásoknak számítanak, tagállami és szupranacionális szinten is. Az EPRS 2021-es jelentése szerint, csupán 2011 és 2019 között, több mint 130 000 természetes személy jutott hozzá az arany konstrukciók kiaknázásával állampolgársághoz vagy tartózkodási joghoz az Unió területén, mely közel 22 milliárd EUR tőke beáramlását eredményezte a tagállamok összességét tekintve.¹⁰⁷ A nagyszámban történő előfordulás visszaélésekhez is vezethet, mely bizonyítása érdekében a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) és a Pénzügyi Akciócsoport (FATF) jelentést készített 2023-ban, amiben kitért a korrupció és a pénzmosás kérdéskörére is. A jelentés rámutatott, hogy világszerte fennáll a kockázata a visszaélésnek, melynek okai között a megfelelő biztosítékok és intézményi keret hiánya állhat.¹⁰⁸ A jelentés következtében megszületett az Európai Parlament 2014-es állásfoglalása az két rezsím tekintetében és egyidejűleg felszólította az állásfoglalás 3. pontjában a Bizottságot, hogy értékelje az uniós, illetve nemzeti összefüggéseit és hatásait az arany konstrukcióknak.¹⁰⁹ A Bizottság a felszólításnak eleget téve 2019-ben elkészítette jelentését, melyben hasonlóan megállapította, hogy mind a két befektetési programfajta kockázatot jelent az EU egészére. Megerősítette továbbá az OECD és FATF jelentésében rögzítetteket azzal, hogy az átláthatóság hiánya és az intézményi irányítás jelen állapota, súlyosbító körülményként is értékelhető.¹¹⁰ A Bizottság ezért létrehozott egy tagállami szakértőkből álló csoportot, amelynek a dolgozat írásakor az utolsó ülése 2023 március 1-jén volt¹¹¹. A csoport legújabb fejleményei között szerepelt a tagállamok beszámolója saját arany konstrukcióikról, gazdasági, átláthatósági és hozzáférhetőségi szempontból.¹¹² Később 2022. február 15-én a Parlament LIBE Bizottsága jogalkotás kezdeményezésére irányuló jelentése hangsúlyozta, hogy – mivel a fentebb említett tagállami szakértői csoport nem rendszeresen ülésezik vagy mivel még mindig nem létezik adatbázis az aranyútlevel-és vízum kérelmezők nyilvántartására – konkrét lépésekre van szükség az Unión belül. Ezen jelentés felszólította a Bizottságot, hogy nyújtson be az aranyútlevel rezsimek teljes eltörlésére és az aranyvízum rezsimek harmonizálására, minimum

¹⁰⁷ European Parliamentary Research Service. *Avenues for EU Action on Citizenship and Residence by Investment Schemes - European Added Value Assessment*. (2021.)2024. 10. 27. 12.-15-o ['EPRS' 2021'] <https://tinyurl.com/bdf8jzru>

¹⁰⁸ OECD. *Misuse of Citizenship and Residency by Investment Programmes*, OECD Publishing, Paris.2023. november 21. <https://doi.org/10.1787/ae7ce5fb-en> <https://tinyurl.com/mt3v9vzr> . 5-6.o, 58.o.

¹⁰⁹ „3.pont felhívja a Bizottságot, mint a Szerződések őrét, hogy egyértelműen állapítsa meg, hogy ezek a rendszerek megfelelnek e a Szerződések és a Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex betűjének és szellemének, valamint a megkülönböztetés tilalmára vonatkozó uniós szabályoknak;” EP állásfoglalás (2014)

¹¹⁰ Bizottság jelentése (2019) 23.-24.o

¹¹¹ European Commission. *Activities of the Group of Member State Experts on Investor Citizenship and Residence Schemes*. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/5n8cy98f>

¹¹² Minutes (2023)

standardjainak meghatározására irányuló javaslatot.¹¹³ A 2022. február 24-én kirobbant orosz-ukrán konfliktus pedig igazolta a LIBE Bizottság jelentésében foglalt félelmeket, hiszen az aranyútlevél kérelmezők, Málta és Ciprus esetében – a konfliktust követő évben – 40-50%-ban orosz nemzetiségűek voltak. Ezen jelenséget felismerve a Parlament felszólította a tagállamokat, hogy utasítsák el az összes kérelmet, melyben az orosz állampolgárság felmerül, illetve a Parlament felszólítását követően¹¹⁴ uniós jogi aktusok születtek az Oroszországot és Belorussziát érintő korlátozásokról.¹¹⁵

Dolgozatomban, a már az Unió szervei által is észlelt aranyvízum-és útlevél okozta kockázati tényezők közül kiemelném a befektetők bevonása érdekében bekövetkező versenyt, a lakhatási válságot és az állampolgárság kiüresedésének lehetőségét a további visszaélések mellett. 2022-ben a Parlament uniós jogalkotásra irányuló javaslata ellenére nem született egy átfogó szabályozás az arany rezsimiek kapcsán és úgy vélem a kiemelt 3-4 veszélyforráson érezhető leginkább annak elmaradásának következménye. Továbbá, a Bizottság által is felvetett veszélyek, mely a megfelelő szabályozás hiányából fakadnak, bármikor valós veszéllyé válhatnak, mint arra az ukrán-orosz konfliktus is rámutatott.

2. Versengő tagállami szabályozás

Amint az már a bevezetésben is kezdetlegesen említésre került, a befektetéssel közvetlen keletkeztetett, tagállami szabályozási hatáskörbe tartozó tartózkodási jog, illetve állampolgárság megadás egyfajta versenyhelyzetet eredményezhet a tagállamok között. A tisztán gazdasági előnyöket nyújtó konstrukciók kiaknázása a nemzeti jogalkotással, olyan irányt is vehet/vett melyben a befektetőknek nyújtandó legkedvezőbb feltételek és ezáltal a tagállami passzív bevételek növelése érdekében jelentős kérdések, illetve alapelvek kerülnek figyelmen kívül hagyásra. A potenciális verseny kialakulásával kapcsolatban, a Parlament is kifejezte aggodalmát 2014 –es állásfoglalásában, melynek 10. pontja felhívja a figyelmet az érintett kérdést szabályozó normák és előírások lazulására¹¹⁶.

A versenyhelyzet jelenlétének egyik bizonyítékeként, illetve indikátoraként is értékelhető a tartózkodási és állampolgársági tervező szolgáltatás létrejötte, illetve az ebben a szektorban

¹¹³ EP állásfoglalás (2022)

¹¹⁴ European Parliamentary Research Service. Európai Parlament tájékoztatója -*Aspects of golden passport and visa schemes in the EU*. (2024) 3.o. <https://tinyurl.com/4smrcvte>

¹¹⁵ A Tanács 2022/328 rendelete, 5g. cikk (1) bek. a) b) pont.; A Tanács 2022/398 rendelete (2022. március 9.) a belarusz helyzetre és Belarusznak az Ukrajna elleni orosz agresszióban való részvételére tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló 765/2006/EK rendelet módosításáról, 1z. cikk

¹¹⁶ EP állásfoglalás (2014)

nagymértékben alkalmazott QNI állam rangsorolási módszer. QNI rangsorolás módszer – vagyis a Quality of Nationality Index – a Henley & Partners és Dr. Dmitry Kochenov, Groningeni Egyetem alkotmányjogász professzorának, illetve Befektetési Migrációs Tanács elnökének köszönhető.¹¹⁷ Az Index objektív módon kívánja kategorizálni és minősíteni a nemzeteket, melyben értékelésre kerül például az állam gazdasági ereje, politikai és gazdasági stabilitása, illetve a letelepedési és szabad mozgási szabályozásai a befektetőkre nézve. Az Index egy évente frissülő adatbázissal rendelkezik, mely igyekszik világos kritériumoknak megfelelően értékelni az államokat.¹¹⁸ A szemléletes érdekében a 2021-es QNI-index szerint a világ 10 legértékesebb útlevele közül 7 uniós tagállam. A BREXIT-et követően az Egyesült Királyság útlevele a QNI módszer értelmében a 8. legértékesebből a 35. helyre esett vissza.¹¹⁹ A QNI index alkalmazási köre egybevág, az egyes befektetéssel összefüggő tervezési irodák létrejöttével.

Az arany konstrukciók befektetésként történő kezelésének és tervezésének megalapítója, a londoni székhellyel rendelkező brit Henley & Partners befektetési migrációs tanácsadó vállalat, amely 1990 óta nyújt „arany” lehetőségekkel kapcsolatos tanácsadás központú szolgáltatást is. Jelentőségét mutatja, hogy több mint 60 irodával rendelkezik világszerte, illetve évente több száz tanácsadói munkát vállalnak el természetes személy ügyfeleknek.¹²⁰ Az említett cégcsoporton túl, hasonló szolgáltatást nyújt például az Astons¹²¹ -, az Immigrant Invest¹²² - és a La Vida Golden Visas¹²³ befektetési bevándorlási vállalat is. Az előbbieken említett 4 vállalat célja, hogy ellenérték fejében, a számukra rendelkezésre álló adatok és tapasztalat alapján, a hozzájuk forduló befektetők igényeihez igazított tanácsadás keretében megtalálják, az ügyfél anyagi helyzetéhez igazodó legjobb útlevelet/vízumot. A két program ilyen jellegű „értékesítése” és a QNI rangsorolás véleményem szerint ösztönző hatással, de legalábbis befolyással van a tagállami szabályozásokra is, hiszen minél jobb mutatókkal és több ajánlással rendelkezik egy ország, annál több befektetőre és beruházásra tehet szerint. Ezen versenyhelyzet pedig tovább fokozódhat az egységes uniós minimum szabályok és a fragmentált tagállami szabályozás következtében.

¹¹⁷ : Kochenov D., 'Empirical assessment of the quality of nationalities', European Journal of Comparative Law and Governance, Vol 4, 2017 12. 13. <https://doi.org/10.1163/22134514-00404007>, <https://tinyurl.com/ycyrv8a5>

¹¹⁸ Henley & Partners. „Quality of Nationality Index (QNI)”. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/yc4wrbrb>

¹¹⁹ EPRS (2021) 20.- 21.o

¹²⁰ Henley & Partners. *About The Firm of Global Citizens*. 2024. 10. 27. <https://www.henleyglobal.com/about>.

¹²¹ Astons. „About Us”. 2024. 10. 27. <https://www.astons.com/about-us/>.

¹²² Immigrant Invest. „About the Company”. 2024. 10. 27. <https://immigrantinvest.com/about-us/>.

¹²³ Golden Visas. „About Us”. 2024. 10. 27. <https://www.goldenvisas.com/about-us>.

Természetesen a vízumkiadás és az állampolgárság megadása tagállami hatáskörbe tartozik, mégis a Szerződésekből fakadó kötelezettségek teljesítése alól egyetlen tagállam sem mentesül. Ezen kötelezettségek és elvek közé sorolható többek között a kölcsönös bizalom¹²⁴, a lojális együttműködés¹²⁵ és a diszkrimináció tilalma¹²⁶. Málta esetében a Bizottság ezek megtartását kifogásolja jelenleg is az EUB előtt.

3. Lakhatási válság

A jelenleg is zajló portugál lakhatási válság egyik indikátoraként tartható számon az aranyvízum nemzeti szintű megjelenése is, mely 2012 októberében került bevezetésre és az ingatlanbefektetésért nyújtott konstrukciója 2024 októberben került eltörlésre.¹²⁷ A gazdaság serkentő reform potenciális következményeire maga a Portugál Nemzeti Bank is felhívta a figyelmet, amit egyfajta ingatlanbuborék¹²⁸ kipukkadásaként jellemzett¹²⁹. Spanyolországban 2013 óta beszélhetünk aranyvízumról, melyt követően az ingatlanspekuláció jelensége is fellendült. Mohammad Thoriq Bahri szerint, a már elhíresült alacsony ingatlanbefektetési minimumkeret a spanyolok esetében magával hozta az ingatlanárak fokozatos emelkedését is a régió ingatlanpiacán. Meglátásom szerint, hasonló veszélyek fenyegethetik Magyarországot is a 2024. január 1-jén hatályba lépett harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról szóló 2023. évi XC. törvény (a továbbiakban: Btátv.) 16.§-a alapján, mely a „vendégbefektetői” vízum néven aranyvízum rezsimet honosított meg.¹³⁰ A magyar jogrendszerben ezelőtt sem volt idegen az aranyvízum, hiszen 2013-tól 2017-es felfüggesztéséig letelepedési államkötvények megvásárlása révén, harmadik országbeli állampolgárok juthattak tartózkodási engedélyhez. A letelepedésikötvény is

¹²⁴ Eamonn Donnellan kontra The Revenue Commissioners. C-34617. sz. ügy. - High Court [Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/536f66hj>

¹²⁵ Papp Mónika, és Várney Ernő. *Az Európai Unió joga (4., átdolgozott kiadás).* – A lojalitás elve. Budapest: Wolters Kluwer Kft., 2016. https://mersz.hu/dokumentum/wk38_2/.

¹²⁶ Az Európai Unió Alapjogi Chartája, 21. cikk (2) bekezdés

¹²⁷ Giambrone Law. „Major Changes to Portugal's Golden Visa Scheme”, 2024. 10. 7. <https://tinyurl.com/myhscwpf>

¹²⁸ Az ingatlanbuborék egy átmeneti kereslet növekedés okozta áremelkedés, mely kihatással van az egész ingatlanszektorra adott területen. Ld. Baker, Dean. „The Housing Bubble and the Financial Crisis”. Center for Economic and Policy Research, USA, Real-World Economics Review, Issue No. 46, sz. 46 (2008). <https://tinyurl.com/mrxdwauy>

¹²⁹ Othengrafen, Frank, és Konstantinos Serraios. *Urban Resilience, Changing Economy and Social Trends. Coping with socio economic consequences of the crisis in Athens, Greece.* Hannover: Leibniz Universität Hannover, é. n. <https://tinyurl.com/4paw6r3z> . 66.-68.o

¹³⁰ 2023. évi XC. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról

nemzetgazdasági érdekhez kötött, befektetési feltételhez volt kapcsolva, melynek felfüggesztésének oka biztonsági kockázat volt.¹³¹

A Btátv. által létrehozott újfajta aranyvízum, három befektetési lehetőséget kínál a kérelmezőknek, melyből a második fogja a legnagyobb hatást gyakorolni az ingatlanpiacra, illetve vezethet potenciálisan a portugál/spanyol lakhatási válsághoz hasonló helyzet kialakulásához. A törvény szerint az a befektető nyújthat be kérelmet ezen vízum iránt, aki harmadik ország állampolgára és az országba beutazása és tartózkodása nemzetgazdasági érdekhez kötődik. Ezen feltételeken túl a 16.§ (3) bek. alapján három diszjunktív feltételt kell teljesíteni a befektetés törvényes jellegének igazolása és a nemzetbiztonsági kockázatok kizárása mellett. Az a)pont értelmében az MNB által nyilvántartásba vett ingatlanalap által kibocsátott, 250 000 EUR, azaz 100 millió HUF összegű befektetési jegyet, a b)pont értelmében a törvényben meghatározott paraméterű lakóingatlan tulajdoni illetőségének megszerzése 500 000 EUR, azaz közel 200 millió HUF értékében, a c)pont értelmében 1 000 000 EUR, azaz 400 millió HUF értékű pénzügyi adomány nyújtása közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány által fenntartott felsőoktatási intézménynek, melynek célja például oktatási vagy művészeti alkotótevékenységhez kapcsolódik¹³². A portugál és spanyol lakhatási válsághoz hasonló helyzetet eredményezhet véleményem szerint a 16.§ (3) bek. b)pontja, mely rendelkezés 2025. január 1-jén lép hatályba. A spanyol aranyvízum jelenléte mellett exponenciális növekedésbe kezdtek az ingatlan árak, a megnövekedett kereslet és a fix kínálat hatására.. Habár több gazdaság-politikai tényező is hatást gyakorolhat a piac ilyen jellegű változására, nem elhanyagolható az azzal való összefüggés sem.

A spanyol aranyvízum ingatlanba fektetési konstrukciója, azonos a 2025-től hatályban levő magyar szabályozással, hiszen 500 000 EUR, azaz 200 millió HUF értékű ingatlanvásárláshoz köti az aranyvízum megszerzését¹³³. A Spanyol Nemzeti Bank (a továbbiakban: SNB) jelentése alapján folyamatos az áremelkedés a spanyol ingatlanpiacon és a szektorban 2024-re 5,71%-os, 2023-ra 5,32%-os, 2022-ben pedig 3,25%-os növekedést tapasztaltak. Az SNB adatai szerint az aranyvízummal való összefüggése a fentebbi jelenségnek tagadhatatlan. Spanyolországban 1422 aranyvízumot adtak ki csak 2019-ben, melyből 681 vízum került kiadásra ingatlanbefektetés okán.¹³⁴ 2024-es adatok szerint, az elmúlt 10 évben több mint

¹³¹ Prado, Melissa. „*The Socioeconomic Impact of the Golden Visa Program in Portugal. The Impact on the Housing Market - Thiago Rique Uchoa de Medeiros.*” Nova School of Business and Economics., 2023. 18. <https://tinyurl.com/yv6u8mzn> . 38.o.

¹³² 2023. évi XC. törvény 16.§

¹³³ Henley & Partners. *Spain Residence by Investment Program*. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/7b842ua7>

¹³⁴ Guide, Global Property. *Spain's Residential Property Market Analysis 2024*. Global Property Guide, 2024. 10. 11. Spain. <https://tinyurl.com/y5hmv2ka>

14 000 aranyvízumot adott ki ingatlanvásárlásért Spanyolország, mely tovább növekedhet a következő években. Ellentétben a 2024 áprilisában, a spanyol kormány által bejelentett eltörlési tervekkel, ezen konstrukció továbbra is létezik.¹³⁵ Mind ennek tudatában a magyar aranyvízum szempontjából kritikus kérdésnek fog minősülni, hogy miképpen fog reagálni az ingatlanbefektetéssel szerezhető aranyvízum 2025-os hatálybalépésére a magyar ingatlanpiac.

4. Kiüresített állampolgárság és további visszaélések

Elismerve az állampolgárság kulturális és identitás képző erejét, a fentebb kifejtett jogosultság keletkeztető képessége túl mutat a puszta identitáson. Ebből az okból kifolyólag, a nemzetközijogban már szokásjogot meghaladó állampolgársági kritériumként emlegetett, államhoz való tényleges kötődés, vagyis kapcsolat nem hagyható figyelmen kívül. A Bizottság egykori alelnökének, Viviane Reding szavaiból – „Az állampolgárság nem lehet eladó!” - is kitűnik, hogy Uniós szinten is megjelenik az állampolgár és az anyaország közötti minimális kapcsolat igénye.¹³⁶ Ezen kapcsolat megkérdőjelezhető az aranyútlevél esetében, hiszen a befektetések képzik a fő keletkeztető tényezőt az állampolgárság megszerzésében, hiába társul hozzá akár tagállami szabályozásban egyéb feltétel. Az egyéb feltételek között szerepelhet akár meghatározott ideig, tagállam területén való tartózkodási jog megléte, melyhez a szükséges vízumot is gyakran aranyvízum alkalmazásával vagyis befektetés fejében szerzik meg. A kapcsolat meglétén túl, az EU álláspontja megmutatkozik a 2024/1624-es parlamenti és tanácsi rendeletben is, mely 21. bekezdésében úgy hivatkozik az aranyútlevelekre, mint „amelyek aláássák az uniós polgárság alapvető jogállását és a tagállamok közötti lojális együttműködést”¹³⁷. A kiüresedés egyik alapját képezheti a kettős állampolgárság intézményének alkalmazása az aranyútlevél megszerzésekor, mely során a születési és befektetéssel szerzett állampolgárságot is megtartja a befektető. A kiüresedést elősegítheti még az 1930. évi Hágai Egyezményben megjelenő és szokásjogként a nemzetközi jog részeként, a tagállamok alkalmazását igénylő, „állampolgárság kölcsönös elismerésének elve” is.¹³⁸ Ezen szokásjog miatt, egy tagállamban az aranyútlevél nyomán honosított állampolgárságot, hiába nincs ráhatása egy másik államnak, köteles elismerni, tehát kihatással lesz rá.

¹³⁵ Desku, Arta. *Spain's Golden Visa Program Still Available Despite Abolishment Announcement*. SchengenNews, 2024. 09. 26. <https://tinyurl.com/4ru659d6>

¹³⁶ European Commission. „Viviane Reding, Vice-President of the European Commission, EU Justice Commissioner /Plenary Session debate of the European Parliament on EU citizenship for sale /Strasbourg”, 2014. január 15. <https://tinyurl.com/3bskxkwk>

¹³⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2024/1624 rendelete

¹³⁸ Zabrocka (2023) 69.-72.o

Az arany konstrukciók célközönsége, az IMC szerint többségben a 2 – 10 millió dollár nettó vagyonnal rendelkezők csoportja,¹³⁹ kiknek az állampolgárság a befektetéseknek köszönhetően, a már fentiekben említett gazdasági és politikai vonatkozású „B tervet” vagy kényelmesebb utazási lehetőséget kínál, mint az időszakonként újonnan igényelendő vízum.¹⁴⁰ Ennek tudatában pedig, a T.H. Marshall féle állampolgárság polgári, politikai és szociális oldalának egyike sincs jelen, mely véleményem szerint a fogalom kiüresedését jelenti.¹⁴¹ További súlyosító tényezőnek minősülhet az, hogy az EUMSZ rendelkezései értelmében, a tagállami állampolgárság megszerzése, automatikus uniós polgárságot is eredményez, így a kiüresedés mind nemzeti, mind uniós szinten bekövetkezhet. Az Unió jelen kérdésben való álláspontja egyértelműnek mutatkozik. Amíg az szabályozni kívánja az aranyvízum lehetőségét – hiszen a tagállamok akarata nyilvánvalóan arra terjed ki, hogy fennmaradjon ennek lehetősége - addig az aranyútlevél rezsimek teljes eltörlését kívánja az ilyen következmények elkerülése érdekében.¹⁴²

Az arany konstrukciók biztonsági kockázati jellegét mutatva és a megfelelő szabályozás hiányában nem egy visszaélésre került sor az elmúlt években. Említésre méltó a Cipruson ellenérték fejében, átvilágítás nélkül kiadott tartózkodási jog és állampolgárság honosítás esete, melynek következtében 222 embert fosztottak meg ezen korábban megadott jogaitól¹⁴³, vagy a Lengyelországban felmerült „Cash for Visas” eset, melynek során ellenérték fejében egy olyan ország adott vízumot harmadik országbeli állampolgároknak, melyben nem is működik aranyvízum rezsime¹⁴⁴. Uniót közvetlenül érintő, de nem uniós tagállami visszaélésnek minősült a Vanuatu-i Köztársaság vízummentességi megállapodásának teljes felfüggesztésével járó, tömeges állampolgárság megadás is, mely az aranyútlevelek keretében valósult meg. Ez esetben az Interpol körözési listáján szereplő egyének jutattak szabad mozgási lehetőséghez az EU tagállamaiba.¹⁴⁵ Az ilyen és ehhez hasonló visszaélések pénzmosáshoz és terrorizmusfinanszírozáshoz kötődő szegmensét, a parlament és a tanács 2024/1624-es

¹³⁹ Investment Migration Council. *Middle East: Trend for Golden Visa Schemes Accelerating.*, 2023. április 5. <https://tinyurl.com/4tju4j2f>

¹⁴⁰ Surak (2020) 22.-29.o.

¹⁴¹ Marshall (1950) 10.-15.o

¹⁴² EP állásfoglalás (2014) 7.pont,

¹⁴³ Investment Migration Council. *Cyprus: Trial in Four Accused in Cyprus Residency Permit Scandal Begins Oct. 11.* 2023. 09. 18. <https://tinyurl.com/bdf33kcz>

¹⁴⁴ Investment Migration Council. *Europe: Brussels Asks Poland for clarifications about Cash-for-Visas Scandal.* 2023. 10. 5. <https://tinyurl.com/msjvtaub>

¹⁴⁵ A Tanács 2022/2198 határozata

rendeletében szabályozta, melynek 41. cikke előírja a fokozott átvilágítási kötelezettséget az aranyvízumok alkalmazásában, ezen bűncselekmények gyanúja esetén.¹⁴⁶

VI. De lege ferenda javaslat

1. "A la Carte" szabályozás a tagállami minimumkövetelmények létrehozására

Tekintettel arra, hogy az Unió a tagállamok által ráruházott hatáskörök keretein belül alkothat jogot és hozhat intézkedéseket, illetve arra, hogy a tagállamok akaratának többsége érvényesül ezen kereteken belül is, az aranyvízum konstrukcióját nem lehet eltörölni. A tagállamok több mint fele rendelkezik, egymástól nemzeti szabályozásban eltérő hasonló programmal, melyből lesűrhető a fenntartására irányuló akarat is. Véleményem szerint még sem maradhat uniós szintű szabályozás nélkül ez a terület. Fontos továbbá, hogy az aranyútlevél konstrukciója a tagállamok Szerződésből fakadó kötelezettségének – többek között a lojális együttműködés, a bizalom elve és a diszkrimináció tilalma - megszegése nélkül nem tartható fenn, így annak nem szabályozása, hanem teljes eltörlése a tagállami többség és az Unió akarata.

Mindennek tudatában az aranyvízum szabályozásának leghatékonyabb módja, egy „a la carte” modellt alkalmazó irányelv megalkotása lenne. Az „a la carte” differenciált együttműködés, a többsebességű Európa elv egyik alapjaként is említhető, melynek értelmében a tagállamok saját maguk választhatják ki, hogy egy közös célkitűzést követően, mely módokon kívánnak együttműködni a felsorolt, közösen meghatározottak lehetőségek közül.¹⁴⁷ Ezen módszer lehetőséget nyújtana arra, hogy meghatározott együttműködési lehetőségekben megállapodva, érvényre jusson az összes tagállam szabályozási akarata, melyet így maga is nagyobb hajlandósággal implementálna saját jogrendszerébe. Továbbá a lehetőségek közötti kötelezően kiválasztandó minimum száma az együttműködési területeknek, egy átfogó és a jelenlegi együttműködés teljes hiányához képesti fejlődést jelentene. Az Európai Szociális Kartákra¹⁴⁸ jellemző módon, nincs akadálya annak sem, hogy nagyobb fokú együttműködést tanúsítson egy tagállam, de a minimum elérése mindenképpen biztosított lenne. Ilyen választási

¹⁴⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2024/1624 rendelete 41. cikk, 34. cikk (4) bekezdés

¹⁴⁷ Halmai, Péter. *Differenciált integráció: gazdasági integrációs modellek*, In.: Halmai Péter (szerk.) Benczes István, Csaba László, Györffy Dóra, Halmai Péter, Hetényi Géza, Kecskés László, Király Miklós, és mtsai. *Tagállami integrációs modellek, A gazdasági kormányzás új dimenziói az Európai Unióban*. Budapest: Dialógus Campus, 2019. 57-63.

¹⁴⁸ „Ebben az esetben a szerződés nem kínál fel variációkat a felek számára, csupán az kerül meghatározásra, hogy a feleknek mely cikkek közül hányat kell választaniuk. Á la carte szerződésként említhető az 1961-ben elfogadott Európai Szociális Karta,” Ld. Takó, Dalma. *Választási jogot biztosító klauzulák a nemzetközi szerződésekben. Jog-Állam-Politika*, sz. 2023/4.75 . <https://doi.org/DOI: 10.58528/JAP.2023.15-4.75>. 83-85.o

opciónak minősülhet például egy, az aranyvízum kérelmezési szakaszára irányuló adatbázisban való részvétel, vagy egy maximális és minimális befektetési összeg meghatározása, mely aláfölé egy tagállam sem „ajánlhat”.

2.Uniós léptékű alternatív vízumok alkalmazása, a nemzeti szabályozások mintája alapján

Az aranyvízum- és útlevel alkalmazásának fő célja a gazdaságot serkentő és támogató befektetések, országhatáron belülrre való csábítása. Ezen cél viszont más módszerekkel és alternatívákkal is elérhető. Ezen alternatívák nem számítanak nóvumnak, hiszen jelenleg is alkalmazásban vannak a tagállamok egy részében, még hozzá olyan tagállamokban, melyek nem élnek a fentebb vázolt befektetői letelepedési programok semelyikével. Alkalmazásuk és Unióra gyakorolt hatásuk nem jár oly mértékű veszéllyel mint az aranyvízum, mégis képesek elérni a kívánt célt.

Ilyen alternatívaként szolgálhat a többek között a Finnországban¹⁴⁹, Litvániában¹⁵⁰ vagy Svédországban¹⁵¹ jelenleg is létező „Start up vízum”, melynek lényege, hogy azon harmadik országbeli polgárok, akik már rendelkeznek anyaországukban vállalkozással – vagy abban részesedéssel és megfelelő pénzügyi forrásokkal- és terjeszkedni kívánnak egy ígéretes üzleti koncepcióval, azok tartózkodási engedély megadását követően, gazdasági tevékenységet folytathatnak, cserébe élhetnek az adott tagállam területén. Hasonló lehetőséget kínál még az „Üzleti befektetői vízum” vagy „Üzleti vízum”, mely Lengyelországban¹⁵² egy még nem létező vállalkozás indításához kötött konstrukció, Litvániában pedig minimum előzetes 6 hónapi tartózkodást követő, litván állampolgárokat meghatározott ideig foglalkoztató tevékenység folytatása utáni minimum 31 000 USD befektetést követel meg, mely szigorú szabályok mellett ad tartózkodási engedélyt¹⁵³.

A fentebb említett alternatívák jelentős része, nem csak az adott tagállam területére korlátozó tartózkodást engedélyez. Ennek oka, hogy az Unió gazdasági érdekét képezi, hogy ezen

¹⁴⁹ Maahanmuuttovirasto Migrationsverket Finnish Immigration Service. „*Start-up Entrepreneur*”. 2024. 10. 2. <https://migri.fi/en/start-up-entrepreneur>.

¹⁵⁰ Interreg Europe. „*Startup VISA Lithuania, Sharing Solutions for Better Policy*”, 2024. 10. 10. <https://tinyurl.com/3tmzffdc>

¹⁵¹ Swedish Immigration se. „*Sweden Self Employment Visa, Business and Start up Opportunities*”. 2024. 10. 23. <https://tinyurl.com/ye8mnjae>

¹⁵² La Vida Golden Visa. „*Investor Alternatives in Poland*”. Golden Visas. 2024. 10. 11. <https://tinyurl.com/mve53c6y>

¹⁵³ La Vida Golden Visas. „*Investor Alternatives in Lithuania*”. Golden Visas. 2024. 07. 19. <https://tinyurl.com/myyeudbe>

harmadik országbeli polgárok, üzleti tevékenységüket több tagállam területén is végezhessek, illetve a belső piacot erősítsék esetleges beruházásaikkal.

VII. Összefoglalás

Összefoglalásként fontosnak tartom leszögezni, hogy míg az aranyútlevelek eltörlése, addig az aranyvízumok uniós szabályozásának alátámasztása dolgozatom szándéka. Az aranyútlevél alkalmazása a gyakorlatban saját maga mutatott rá annak hátrányos következményeire, melyek túlmutatnak annak Közösséget érintő jótékony hatásain, és melynek okán létjogosultsága is kétséges.

A harmadik országbeli állampolgárok, vagyis a vízumkötelezettség alá eső egyének beutazásának aranyvízummal történő megvalósulása, a nemzetközi status-quo-ra tekintettel több mint tagállami szabályozást igényel. A jelenleg fennálló szabályozási hiátus nemcsak probléma, hanem kockázati tényezőnek is minősül. A Bizottság 2019-es jelentésében is felmerülő, de dolgozatomban kiemelt kockázatként tárgyalt nemzeti jogalkotásban kialakuló – garanciákat és alapelveket figyelmen kívül hagyó- versenyhelyzet, az ingatlanbefektetések nyomán kiadott aranyvízumok lakhatási válsághoz vezetése, illetve az állampolgársági eszme T.H Marshall féle három elemének teljes hiányával kialakuló kiüresedés, vagy akár a kérelmezési rendszer tagállamok közötti átláthatatlansága és ezáltal a párhuzamos kérelmek alkalmazása, véleményem szerint megalapozza az uniós jogalkotás általam javasolt valamely formáját.

Hangsúlyos továbbá, hogy több mint 420 millió schengeni lakost és azon belül is 27 tagállamot képes befolyásolni egyetlen tagállam aranyvízum szabálya, illetve az, hogy az aranyvízumot érintő jogalkotási aktivitás a mai napig jelentős. Ez utóbbit jól bizonyítja, hogy 2010-hez képest 71%-kal nőtt a jelenleg aranyvízumot kibocsátó uniós tagállamok száma és az is, hogy az aranyútlevél esetében a Bizottság által nem egyszer megindított kötelezettségszegési eljárás ellenére is bevezetésre került újabb aranyútlevél rezsim más tagállamokban például Ausztriában és Belgiumban. Többek között Magyarország is részét képezi az aktivitási mutatónak, hiszen hatályon kívül helyezett letelepedési kötvényét követően, 2024. január 1-jét két, 2025. január 1-ját három fajta befektetési lehetőséggel bíró aranyvízumot léptet hatályba.

A Málta v. Bizottság ügy EUB általi megítélése döntő jelentőségű lesz a jövőre tekintettel, hiszen első alkalommal kerülne kimondásra egy olyan döntés, mely az Unió alapelveire – mint elsődleges jogforrásra – hivatkozással kérne számon tagállami hatáskörbe tartozó jogalkotást, uniós kötelezettséget egy szuverén államon. Ez a későbbiekben precedensként, akár konkrét

jogalapként szolgálhat egy tagállami hatásköri kérdés uniós szintű szabályozásához, hiszen megnyílna az aranyvízumok esetében is az út, egy egész uniót érintő jogalkotási folyamathoz. Anthony Michael Collins főtanácsnoki indítványában leszögezte, hogy habár a Bizottságnak kell bizonyítania a kötelezettségszegést, úgy látja, hogy az uniós polgárság alkotmányos meghatározása nem követeli meg a tényleges kötődést az egyén és terület között állampolgárság megszerzésekor és az EUSz maga is tagállami kérdésként tekint az állampolgárság megadására, így a Bizottság keresetének elutasításának lenne helye.

De lege ferenda javaslatom e döntéstéstől független megoldást kínálhatna a felmerült szabályozási hiátusra és az abból fakadó veszélyekre. Az irányelvként megvalósuló „al a carte” modell alkalmazása a tagállamok akaratának becsatornázásával, kevés egységes álláspontot igénylő, az összes tagállam számára előnnyel járó állapotot teremtené. A tagállamok által meghatározott minimum vállalat kiválasztása, az ugyancsak általuk összeállított felsorolásból, egy szükséges, bár nem elégséges védelmi szintet jelentene a jelenlegihez képest. Ezen irányelv megalkotásának jogalpjaként az EUMSZ. 352. cikkében található maradék hatáskör elve szolgálna. Második javaslatom, vagyis az alternatív, gyakorlatban bizonyítottan működő, befektetői vízumok fokozatos bevezetése, képes lenne a az aranyvízum gazdasági előnyeinek megtartására, a kockázatok csökkentése mellett. Ezutóbbi lehetőség tagállami alkalmazását, az Unió kedvezmények és egyéb ösztönzők alkalmazásával is támogathatja –amellett, hogy a az aranyvízummal járó kockázati tényezők is csökkennének- , mely okán a hajlandóság is nőne azok szisztematikus bevezetésére.

Mellékletek

RBI („Aranyvízum”)	CBI („Arany útleve”) és RBI („Aranyvízum”)	Egyik sem / más alternatíva
	Ausztria	
	Belgium	
Bulgária		
Ciprus		
		Cseh Köztársaság
		Dánia
		Észtország
		Finnország
		Franciaország
Görögország		
		Hollandia
		Horvátország
		Írország
		Lengyelország
Lettország		
		Litvánia
Luxemburg		
Magyarország		
	Málta	
		Németország
Olaszország		
Portugália		
Románia		
Spanyolország		
		Svédország
Szlovákia		
		Szlovénia

Irodalomjegyzék

Uniós és külföldi joganyag

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, 55, C 326, 2012

Az Európai Unió Alapjogi Chartája

Az Európai Parlament **2014. január 16-i állásfoglalása** a megvásárolható uniós állampolgárságról (2013/2995(RSP)). Ld. 2024. október 27. <https://tinyurl.com/3fpcx5jk> [’EP állásfoglalás’2014]

Európai Parlamenti Kutatási Szolgáltatások Főigazgatósága (Európai Parlament), Amandine Scherrer, és Elodie Thirion. *Citizenship by Investment (CBI) and Residency by Investment (RBI) Schemes in the EU: State of Play, Issues and Impacts*. Az Európai Unió Kiadóhivatala, (2018.) 44.oldal. [’Amandine’ 2018] <https://data.europa.eu/doi/10.2861/10673>.

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. „*Befektetői állampolgársági és letelepedési programok az Európai Unióban*” (2019. január 23.), [’Bizottság jelentése’2019] <https://tinyurl.com/msbn45un>

Az Európai Parlament **2022. március 9-i állásfoglalása** a Bizottságnak szóló javaslatokkal a befektetői állampolgársági és letelepedési programokról (2021/2026(INL)) (2022) <https://shorturl.at/blTlB> [’EP állásfoglalás’ 2022]

A Tanács **2022/328 rendelete** (2022. február 25.) az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről szóló 833/2014/EU rendelet módosításáról, HL L 49., (2022)

A Tanács **2022/2198 határozata** (2022. 11. 8.) az Európai Unió és a Vanuatu Köztársaság közötti, a rövid távú tartózkodásra jogosító vízumok alóli mentességről szóló megállapodás alkalmazásának teljeskörű felfüggesztéséről, 292 OJ L § (2022).

Az Európai Parlament és a Tanács **2018/1806 rendelete** (2018. 11. 14.) a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról, 303 OJ L § (2018).

A Tanács **2021/1940 határozata** (2021. 11. 9.) az Európai Unió és a Belarusz Köztársaság közötti, a vízumok kiadásának megkönnyítéséről szóló megállapodás alkalmazásának részleges felfüggesztéséről, 396 OJ L § (2021).

A Tanács **2022/1500 határozata** (2022. 9. 9.) az Európai Közösség és az Oroszországi Föderáció közötti, az Oroszországi Föderáció és az Európai Unió állampolgárai számára a rövid idejű tartózkodásra jogosító vízumok kiadásának megkönnyítéséről szóló megállapodás alkalmazásának teljes egészében történő felfüggesztéséről, 234I OJ L § (2022).

Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendelete az **2018/1806 rendeletnek** a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus felülvizsgálata tekintetében történő módosításáról (2023).

Az Európai Parlament és a Tanács **2024/1624 rendelete** (2024. május 31.) a pénzügyi rendszer pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről

A Tanács **833/2014/EU rendelete** (2014. július 31.) az ukrajnai helyzetet destabilizáló orosz intézkedések miatt hozott korlátozó intézkedésekről, HL L 229., (2014)

Az Európai Parlament és a Tanács **2004/38/EK irányelve** (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet., 05, 005 DD § (2004.)

Az Európai Parlament és a Tanács **810/2009/EK rendelete** (2009. július 13.) a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról (**vízumkódex**), 243 OJ L § (2009). 24. cikk

Az Európai Parlament és a Tanács **2016/399 rendelete** (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről”. (**Schengeni határ-ellenőrzési kódex**) L 77/1 § (2016)

Az Európai Parlament és a Tanács **2021/1883 irányelve** (2021. október 20.) a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való beutazásának és tartózkodásának feltételeiről és a 2009/50/EK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (**Kék Kártya Irányelv**) L 382/1 § (2021)

Az Európai Parlament és Tanács **2018/1861 rendelete** (2018.11. 28.) a határforgalom-ellenőrzés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény módosításáról, valamint az 1987/2006/EK rendelet módosításáról és hatályon kívül helyezéséről . L 312/14 § (2018)

A Tanács **2022/398 rendelete** (2022. március 9.) a belarusz helyzetre és Belarusznak az Ukrajna elleni orosz agresszióban való részvételére tekintettel hozott korlátozó intézkedésekről szóló 765/2006/EK rendelet módosításáról. L 82/1 § (2022)

Maltese Citizenship Act. chapter 188 (1964)

Magyar joganyag

2023. évi XC. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó általános szabályokról

Tanulmányok és folyóiratok

Ács Vera Judit. *Külföldiek magyarországi foglalkoztatása - 1.1. A 180 napon belül 90 napot meg nem haladó tartózkodás szabályai*. Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2015. https://mersz.hu/dokumentum/YOV1551_6/.

Baker, Dean. „*The Housing Bubble and the Financial Crisis*”. Center for Economic and Policy Research, USA, Real-World Economics Review, Issue No. 46, sz. 46 (2008). <https://tinyurl.com/mrxdwauy>

Brink, van den Martijn: *Investment Residence and the Concept of Residence in EU Law: Interactions, Tensions, and Opportunities*. Investment Migration Working Papers. IMC-RP2017/1., (2017) <https://tinyurl.com/4b2p6fvp>

Çarkog̃lu, Ali. „*Who Wants Full Membership? Characteristics of Turkish Public Support for EU Membership*”. *Turkish Studies*, 2003. március 1. <https://doi.org/10.1080/714005717>.

Cserne Péter, Jakab András, Paksy Máté, Szerletics Antal, Tattay Szilárd. (szerk.) Garai Borbála, *Az állampolgárság mint árucikk* in: *Annak, hogy tud-e valaki, a tanítani tudás a jele: tanítványok írásai a 65 éves Takács Péter tiszteletére*. Budapest: Gondolat Kiadó, (2020.)

European Parliamentary Research Service. *Avenues for EU Action on Citizenship and Residence by Investment Schemes - European Added Value Assessment*. 2021. Ld. 2024. október 27. [‘EPRS’ 2021’] <https://tinyurl.com/bdf8jzru>

European Parliamentary Research Service. Európai Parlament tájékoztatója -*Aspects of golden passport and visa schemes in the EU*. (2024) 3.o. <https://tinyurl.com/4smrcvte>

Giambrone Law. „*Major Changes to Portugal’s Golden Visa Scheme*”, 2024. október 7. <https://tinyurl.com/myhscwpf>

Global Witness, Transparency International. *European getaway. Inside the murky world of golden visas* ., 2018. <https://transparencia.pt/wp-content/uploads/2018/10/European-Getaway.pdf>.

Gyenyey, Laura. „*To be or not to be an EU citizen? ” Who qualifies as an EU citizen in the case law of the CJEU?*” Budapest: Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös Nominatae, 2023. <https://doi.org/10.56749/annales.elteajk.2023.lxii>.

Gyenyey Laura . *Európai uniós polgárság*. IJOTEN/EU-jog, 92. szócikk, 6. bek. 2019. június 1. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/9080904>.

Gyenyey Laura . *Jó lépés, jó irányba? - A Tanács 2009/50/EK irányelve a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről*. Iustum Aequum Salutare, sz. VII. 2011/1. · 61–82. <https://publikacio.ppk.hu/id/eprint/751/1/000678417.pdf>.

Halmai, Péter. *Differenciált integráció: gazdasági integrációs modellek*, In.: Halmai Péter (szerk.) Benczes István, Csaba László, Györffy Dóra, Halmai Péter, Hetényi Géza, Kecskés László, Király Miklós, és mtsai. *Tagállami integrációs modellek, A gazdasági kormányzás új dimenziói az Európai Unióban*. Budapest: Dialógus Campus, 2019.

Horváthy, Balázs, *Befektetői állampolgársági programok és az uniós polgárság intézménye*. In: *Az uniós polgárság elmélete és gyakorlata*. Gondolat Kiadó, Budapest 2022

Kende Tamás, Jeney Petra, Szűcs Tamás (Szerk.) *Európai közjog és politika - ötödik, átdolgozott kiadás*. ORAC Kiadó. Budapest, 2022

Kende Tamás, Nagy Boldizsár, Sonnevend Pál, Valki László (szerk.) Dunay, Pál, Tamás Hoffmann, Petra Jeney, Gábor Kajtár, Gábor Kardos, Tamás Kende, Tamás Lattmann, és mtsai. *Nemzetközi jog*. Wolters Kluwer Hungary Kft., 2018. [‘Kende’ 2018]

Kengyel Ákos (szerk.) Rácz, Rita. *Európai uniós politikák*. Akadémiai Kiadó, 2020. DOI: 10.1556/9789634545422 [‘Rácz’ 2020]

Kengyel Ákos (szerk.) *Az Európai Unió közös politikái*. -Budapest: Akadémiai Kiadó, 2010. ISBN: 978 963 059 720 3, DOI: 10.1556/9789634545422

Király Miklós: *A diszkrimináció tilalma az Európai Bíróság joggyakorlatában*. Budapest, Akadémiai Kiadó 1998.

Király Miklós (szerk.) Dienes-Oehm Egon, Erdős István, Gellérni Lukács Éva, Király Miklós, Somssich Réka, Szabados Tamás. *Az Európai Unió Gazdasági Joga I.*, ELTE Eötvös Kiadó Budapest, 2021. Átdolgozott II. Kiadás, [’Király’ 2021]

Kochenov D., 'Empirical assessment of the quality of nationalities', *European Journal of Comparative Law and Governance*, Vol 4, 2017 december 13. <https://doi.org/10.1163/22134514-00404007>. <https://tinyurl.com/ycyrv8a5>

Kymlicka, Will, and Wayne Norman. *Return of the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory*. *Ethics*, vol. 104, no. 2, 1994. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/2381582>.

Mavelli, Luca. „Citizenship for Sale and the Neoliberal Political Economy of Belonging”. *International Studies Quarterly* 62, sz. 3 (2018. szeptember 1.) <https://doi.org/10.1093/isq/sqy004>.

Mónika Ganczer. *Állampolgárság és államutódlás*. Pécs, Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2013

OECD. *Misuse of Citizenship and Residency by Investment Programmes*, OECD Publishing, Paris. 2023. 11. 21. <https://doi.org/10.1787/ae7ce5fb-en> <https://tinyurl.com/mt3v9vzr>.

Othengrafen, Frank, és Konstantinos Serraios. *Urban Resilience, Changing Economy and Social Trends. Coping with socio economic consequences of the crisis in Athens, Greece*. Hannover: Leibniz Universität Hannover, é. n. <https://tinyurl.com/4paw6r3z>

Papp Mónika, és Várney Ernő. *Az Európai Unió joga (4., átdolgozott kiadás,.)*. Budapest: Wolters Kluwer Kft., 2016. https://mersz.hu/dokumentum/wk38_2/.

Pitrová, Markéta, és Caroline Bindačová. „The Golden Visa: How Can One Access the EU and for What Price?” *Journal of Comparative Politics*, sz. vol.17. no.2. (2024) <https://tinyurl.com/4kzrrnt5> [’Pitrová’]

Prado, Melissa. „The Socioeconomic Impact of the Golden Visa Program in Portugal. The Impact on the Housing Market - Thiago Rique Uchoa de Medeiros.” *Nova School of Business and Economics*, 2023. 18. <https://tinyurl.com/yv6u8mzn>

Surak, Kristin. *Investment Migration Globally The Dynamics of Supply and Demand*. Working Paper No. 159. Oxfordi Egyetem Migrációs, Politikai és Társadalmi Központja, (2022.) <https://www.compas.ox.ac.uk/wp-content/uploads/WP-2022-159-Investment-Migration-Globally-The-Dynamics-of-Supply-and-Demand.pdf>.

Surak, Kristin. *Millionaire Mobility and the Sale of Citizenship*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2020. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2020.1758554>. [’Surak’ 2020]

Surak, Kristin. „Who Wants to Buy a Visa? Comparing the Uptake of Residence by Investment Programs in the European Union”. *Journal of Contemporary European Studies* 30, sz. 1 (2022. január 2.): 151–169. <https://doi.org/10.1080/14782804.2020.1839742>. [’Surak’ 2022]

Szabó Marcel (szerk.) *Az uniós polgárság jelene és jövője : Úton az egységes európai állampolgárság felé?*, Budapest, Magyarország : ORAC (2023)

Takó, Dalma. *Választási jogot biztosító klauzulák a nemzetközi szerződésekben*. Jog-Állam-Politika, sz. 2023/4.75 . <https://doi.org/DOI: 10.58528/JAP.2023.15-4.75>.

T. H. Marshall. *Citizenship and social class and other essays*. London: The Syndics of the Cambridge University Press, 1950. [’Marshall’ 1950]

Zabrocka, Magdalena. *The Sale of EU Citizenship and the Law Behind It*. The Statelessness & Citizenship Review 5, sz. 1 (2023. augusztus 11.) <https://doi.org/10.35715/SCR5001.114>. [’Zabrocka’2023]

Internetes források

Astons. „About Us”. Ld. 2024. 10. 27. <https://www.astons.com/about-us/>

Az Európai Unió Hivatalos Lapja., *Vanuatu: a Tanács teljes mértékben felfüggesztette a vízummentes utazásról szóló megállapodást*, Sajtóközlemény 96/19, 2019. Ld. 2024.10. 27. <https://tinyurl.com/z8fkp4k7>

Az Európai Unió hivatalos tájékoztatója az Észak-Macedóniát érintő uniós bővítésről(2023): <https://tinyurl.com/yu6p3tzh>

Az Európai Tanács és az Európai Unió Tanácsának hivatalos honlapja. *Montenegró uniós tagjelölti státusza*. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/4t6jbh8t>

Desku, Arta., *Ireland Terminates Its Golden Visa Program for Wealthy Foreign Investors*. SchengenNews, 2023. február 15. <https://tinyurl.com/25vdetty> .[’Schengen News’ (Írország)]

Desku, Arta. *EU Advocate General Recommends Dropping Case Against Malta’s Golden Passport Program*. SchengenNews, 2024. 10. 8. <https://tinyurl.com/4ufk5r8x>

Desku, Arta. *Spain’s Golden Visa Program Still Available Despite Abolishment Announcement*. SchengenNews, 2024. szeptember 26. <https://tinyurl.com/4ru659d6>

European Comission. *Activities of the Group of Member State Experts on Investor Citizenship and Residence Schemes*. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/5n8cy98f>

European Commission. *Bulgaria and Romania Join the Schengen Area*. Ld. 2024. szeptember 5. <https://tinyurl.com/a479kbb2>

European Commission . „*Commission Refers MALTA to the Court of Justice*”. Ld.: 2024. 10. 27. <https://shorturl.at/1EHIO> . [’Comission press’ 2022]

European Commission . „*Investor Citizenship Schemes*” (2020.). Ld. 2023. augusztus 20. <https://tinyurl.com/3n4ak8ay> ., [’Comission press’ 2020]

European Comission, Directorate - General for Migration and Home Affairs. *Group of Member State Experts on Investor Schemes Investor residence schemes* (2023). 3.pont [’Minutes ’ 2023] <https://tinyurl.com/58kyatub> ;

European Comission. „*Viviane Reding, Vice-President of the European Commission, EU Justice Commissioner / Plenary Session debate of the European Parliament on EU citizenship forsale /Strasbourg*”, 2014. január 15. <https://tinyurl.com/3bskxkwk>

Euronews. *Tisztességes lakhatást és elfogadható bérleti díjakat követeltek Madridban*, Ld.: 2024.10. 20. <https://tinyurl.com/2zus6tu2>

Euronews. *Tüntetéshullám a lakhatási válság miatt Portugáliában*, Ld.: 2024. 10. 20. <https://tinyurl.com/2s3nj68n>

Európai Parlament hivatalos honlapja. *A személyek szabad mozgása az Európai Unióban*, 2024. március 31. <https://tinyurl.com/3ur7tpwa>

Golden Visas. „About Us”. Ld. 2024. 10. 27. <https://www.goldenvisas.com/about-us>.

Golden Visas. „Belgium Citizenship by Investment”. Ld. 2024. 10. 8. <https://www.goldenvisas.com/belgium>. [‘Golden Visas’ (Belgium)]

Guide, Global Property. *Spain’s Residential Property Market Analysis 2024*. Global Property Guide, 2024. 10. 11. Spain. <https://tinyurl.com/y5hmv2ka>

Henley & Partners. *About The Firm of Global Citizens*. Ld. 2024. 10. 27. <https://www.henleyglobal.com/about>.

Henley & Partners. *Spain Residence by Investment Program*. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/7b842ua7>

Henley & Partners. „Residence and Citizenship by Investment”, 2024. 10. 22. <https://shorturl.at/MAJpZ>.

Henley & Partners. „Austria Citizenship by Investment”. Ld. 2023. december 9. <https://shorturl.at/k6y1P> . [‘Henley & Partners’ (Ausztria)]

Henley & Partners. „Montenegro Citizenship by Investment”. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/3krx83sm> .

Henley & Partners. „North Macedonia Citizenship Investment”. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/yh2d2vev> .

Henley & Partners. „Turkey Citizenship by Investment”. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/4p3dwkxm>

Henley & Partners. „Maltese Citizenship by Naturalization”. Ld. 2024. szeptember 30. <https://shorturl.at/exBxT> . [‘Henley & Partners’ (Málta)]

Henley & Partners. „Quality of Nationality Index (QNI)”. Ld. 2024. 10. 27. <https://tinyurl.com/yc4wrbrb>

Immigrant Invest. „About the Company”. Ld. 2024. 10. 27. <https://immigrantinvest.com/about-us/>.

Interreg Europe. „Startup VISA Lithuania, Sharing Solutions for Better Policy”, Ld. 2024. 10. 10. <https://tinyurl.com/3tmzffdc>

Investment Migration Council. *Europe: Brussels Asks Poland for clarifications about Cash-for-Visas Scandal*. 2023. 10. 5. <https://tinyurl.com/msjvtaub>

Investment Migration Council, *Latvia’s Golden Visa Program Can No Longer Be Overlooked*. 2024. 10. 14. <https://tinyurl.com/chhx578d>

Investment Migration Council. *Middle East: Trend for Golden Visa Schemes Accelerating*., 2023. április 5. <https://tinyurl.com/4tju4j2f>

Investment Migration Council. *Cyprus: Trial in Four Accused in Cyprus Residency Permit Scandal Begins Oct. 11*. 2023. szeptember 18. <https://tinyurl.com/bdf33kcZ>

La Vida Golden Visas. „Investor Alternatives in Lithuania”. Golden Visas. Ld. 2024. július 19. <https://tinyurl.com/myyeudbe>

La Vida Golden Visa. „Investor Alternatives in Poland”. Golden Visas. Ld. 2024. 10. 11. <https://tinyurl.com/mve53c6y>

Maahanmuuttovirasto Migrationsverket Finnish Immigration Service. „Start-up Entrepreneur”. Ld. 2024. 10. 2. <https://migri.fi/en/start-up-entrepreneur>.

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság . *Tájékoztató a Schengeni Információs Rendszerről (SIS)* Ld. 2024. 10. 2. <https://www.naih.hu/schengeni-informacios-rendszer>.

Nesheim, Christian Henrik, és Investment Migration Insider. „CIPs Pose Serious Security Risk - Says European Justice Commissioner - The IMC Responds”. IMI - Investment Migration Insider, (2018. augusztus 10.) <https://tinyurl.com/4khyw8kh>

Restelica, Bleona. „Bulgaria Introduces New Regulations for Golden Visa Program”. SchengenNews, 2023. június 13. <https://shorturl.at/MkIfZ>

Restelica, Bleona. *Less Than 3 Weeks Before Netherlands Abolishes Its Golden Visa Program*. SchengenNews, 2023. december 14.[’Schengen News’ (Hollandia)] <https://shorturl.at/Wsh3O>

SchengenVisa.Info . *Schengen Area Countries - List of 29 Member States* . Ld. 2024. 10. 2. <https://tinyurl.com/ycymtdmd>

SchengenVisum.info. *Mi a különbség Schengen és az EU között?*, 2023. január 13. <https://tinyurl.com/3t8m3bhf>

Spanyol Belügyminisztérium Hivatalos Honlapja. „Az olasz állampolgárság megadása olasz területen való tartózkodással a cikk értelmében. törvény 9. §-a alapján. 91, 1992.02.05.”. Ld. 2024. 11. 05. <https://tinyurl.com/79xth4de>

Swedish Immigration se. „Sweden Self Employment Visa, Business and Start up Opportunities”. Ld. 2024. október 23. <https://tinyurl.com/ye8mnjae>

Bíróági ítéletek és esetjog

C-135/08. sz. ügy.: 62008CJ0135 A Bíróság (nagytanács) 2010. március 2-i ítélete. Janko Rottman kontra Freistaat Bayern. Előzetes döntéshozatal iránti kérelem.

C-181/23. sz. ügy: 2023. március 21-én benyújtott kereset – Európai Bizottság kontra Máltai Köztársaság (2023).

C-181/23. sz. ügy: Anthony Michael Collins, Főtanácsnoki indítvány - Európai Bizottság kontra Máltai Köztársaság (2023). ECLI:EU:C:2024:849

C-200/02. sz.ügy.: A Bíróság ítélete (teljes ülés). Zhu és Chen., 2004. október 19. <https://tinyurl.com/5ahabcnf>

C-192/99.sz.ügy : Judgement of the court., 2001. február 20. <https://tinyurl.com/bdzcrcrh>

C-179/98. sz. ügy : Judgement of the Court (Sixth Chamber). Belgian state v. Mesbah., 1999. 11. 11. <https://tinyurl.com/3rxkpw4b>

C-34617. sz. ügy: Eamonn Donnellan kontra The Revenue Commissioners . - High Court [Írország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem. Ld. 2024. október 27. <https://tinyurl.com/536f66hj>